

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra pastorální teologie

Mgr. Magdaléna Šobáňová

**Premonstrátská spiritualita v sekulárním institutu
jako nová forma křesťanského povolání
zasvěceného života laiků**

Od třetího řádu premonstrátů k sekulárnímu institutu – návrh řešení

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Prof. Pavel Ambros, Th.D.
OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila při tom pouze uvedené prameny a literatury.

V Olomouci dne 18. dubna 2012

Obsah

Úvod.....	4
1 Spiritualita premonstrátského řádu a jeho charisma jako východisko spirituality laiků	6
1.1 Vznik a historie premonstrátského řádu.....	6
1.1.1 Sv. Norbert a charisma premonstrátského řádu.....	8
1.1.2 Založení a šíření premonstrátského řádu.....	11
1.2 Spiritualita premonstrátského řádu: od „Patera“ k základním pilířům.....	14
1.2.1 Premonstrátské „Patero“.....	14
1.2.2 Premonstrátská spiritualita v „Prohlášení o poslání premonstrátského řádu“	15
1.2.3 Základní pilíře premonstrátské spirituality.....	17
2 Premonstrátská spiritualita prožívaná laiky.....	23
2.1 Premonstrátská spiritualita v různých formách života.....	24
2.2 Laické hnutí doprovázející Norbertovo založení – vznik III.řádu.....	25
2.3 Charakteristika III. řádu.....	28
3 Předpoklady vzniku premonstrátského sekulárního institutu, jeho poslání a program	31
3.1 Sekulární instituty.....	32
3.1.1 Vznik a vývoj sekulárních institutů.....	33
3.1.2 Charakteristické znaky života v sekulárních institutech.....	35
3.2 Premonstrátský sekulární institut.....	40
3.2.1 Diskuze v premonstrátské rodině.....	41
3.2.2 Premonstrátská spiritualita jako styl života zasvěceného laika dnes.....	41
3.2.3 Premonstrátská spiritualita v životě společenství zasvěcených laiků.....	45
3.2.2 Podmínky a kritéria vzniku sekulárního institutu.....	47
Závěr.....	48
Bibliografie.....	49
A) Prameny.....	49
B) Literatura.....	50
Seznam použitých zkratk.....	53

Úvod

V roce 2005 jsem se zúčastnila Prvního mezinárodního setkání premonstrátských terciářů v opatství Mondaye ve Francii. Toto setkání pro mě bylo vstupem do širšího premonstrátského světa a zásadním krokem v hledání vlastního povolání v premonstrátské spiritualitě. Díky setkání s Phyllis Martinovou, obládkou při opatství Daylesford v USA, která žila premonstrátskou spiritualitu jako zasvěcená osoba ve světských podmínkách, jsem se poprvé setkala s myšlenkou této životní formy a uvědomila jsem si, že zcela zapadá do toho, co hledám a po čem toužím. Tímto setkáním pro mě začala dobrodružná cesta hledání jak žít jako zasvěcená premonstrátka ve světě. Začala jsem konat postupné kroky na této cestě a učinila jsem několik neúspěšných pokusů. Pokaždé však, když se jedny dveře zavřely, otevřely se jiné.

Těmi posledními otevřenými dveřmi bylo prohlášení generálního opata premonstrátského řádu, Thomase Handgrättingera, na závěr Druhého mezinárodního setkání terciářů, kterým požádal Komisi pro premonstrátské terciáře, aby prozkoumala, zda je možné založit premonstrátský sekulární institut. Shodou okolností, či lépe Boží režií, jsem byla po tomto setkání jmenována členkou této Komise, takže jsem tento úkol z pochopitelných důvodů dostala na starost, což pro mě znamenalo další povzbuzení pokračovat v této cestě, tentokrát již s konkrétní vizí možného premonstrátského institutu.

Jelikož se ve dnech 22. července až 4. srpna 2012 bude konat Generální kapitula premonstrátského řádu a od Komise pro premonstrátské terciáře se žádá podat zprávu o této záležitosti, rozhodla jsem se při volbě tématu pro svou bakalářskou práci zabývat touto otázkou. Pokusím se tedy touto prací odpovědět na otázku, zda je možné, aby vznikl premonstrátský sekulární institut, který by byl součástí premonstrátského řádu, a jaké by byly základní životní charakteristiky jeho členů a celého společenství.

Při hledání odpovědi se budeme nejprve zabývat východiskem, tedy charismatem premonstrátského řádu a jeho zakladatele, základy postavíme charakteristikou základních pilířů premonstrátské spirituality. Dále se zaměříme na již existující hnutí laiků v premonstrátském řádu, tedy třetí řád, abychom našli opěrné body pro spiritualitu prožívanou ve světě. V závěrečné části práce se nejprve pokusíme přiblížit vznik a životní principy sekulárních institutů, jako formy zasvěceného života uznané církví, abychom pak spojením s premonstrátskou spiritualitou nastínil, jak

by mohl vypadat život zasvěceného laika a společenství žijícího ve světě podle premonstrátské spirituality. Kromě církevních dokumentů a literatury zabývající se SI budeme vycházet z řádových materiálů, především proslovů současného generálního opata, které byly buď publikovány na webových stránkách, anebo se častěji šíří mezi jednotlivými kanoniemi a jsou tedy součástí soukromého archivu.

Chtěla bych závěrem ještě na tomto místě poděkovat svému vedoucímu práce, prof. Pavlu Ambrosovi, PhDr. za jeho pečlivé vedení při koncipování této práce a za odvahu přistoupit se mnou k tomuto neobvyklému tématu. Poděkování patří také s. Pavle Mariskové, O. Praem. za konzultaci částí týkajících se premonstrátské historie a spirituality, a právníkům Prof. JUDr. Ignáci Hrdinovi, DrSc., O. Praem. a opatu Josi Woutersovi, S.Th.Drs. et I.C.Lic., O. Praem. za konzultaci právní možnosti založení institutu.

1 Spiritualita premonstrátského řádu a jeho charisma jako východisko spirituality laiků

Od samého počátku premonstrátského řádu až do dnešních dob existovalo vždy velké množství laiků, kteří byli a jsou zaujati způsobem života tohoto řeholního společenství. Přicházejí do jeho blízkosti a většinou se stávají členy tzv. třetího řádu, což umožňoval svým následovníkům už sv. Norbert, zakladatel řádu. Kde má toto založení svůj počátek, jaké je jeho charisma a jaké jsou základní principy jeho spirituality vycházející z osoby zakladatele, na to se pokusíme odpovědět v této kapitole.

1.1 Vznik a historie premonstrátského řádu

Premonstrátský řád je řád řeholních kanovníků, který vznikl ve 12. století jako plod reformního hnutí, jehož iniciátorem, a tedy i zakladatelem řádu, byl svatý Norbert. Norbert byl jistě pouze jedním z reformátorů, kteří se v té době snažili o obnovu církve, ale jeho vliv byl tak velký, že již za jeho života se řád rozrostl do velkého počtu členů a klášterů. Pokusíme se nyní přiblížit dobu a okolnosti, v nichž Norbert působil a nakonec svůj řád založil.

Dvanácté století je obdobím velkých církevních reforem. Clunyjská reforma, která se snaží obnovit život v kláštorech, gregoriánká reforma papeže Řehoře VII. (1073-85), jejímž cílem je osvobození církve od vlivu a vměšování politických sil, které se tehdy snažily dosazovat do biskupských úřadů své vlastní kandidáty, těsně před založením premonstrátského řádu vzniká reformní řád cisterciáků a objevují se reformní snahy i mezi tzv. světským klérem. Reformní hnutí se objevovala také mezi laiky a celkovou atmosféru lze charakterizovat snahou o návrat k ideálu prvotního křesťanství z apoštolských dob.

V knize *Norbert and early Norbertine spirituality* (Norbert a počáteční premonstrátská spiritualita) můžeme číst následující: „Přijetím Řehole sv. Augustina, obhajobou kázání a chudoby obnoveného kněžstva a svým velkým duchovním vlivem, zvláště ve vztahu k Panně Marii, stáli najednou premonstráti v popředí soudobých náboženských změn a předznamenali žebravá hnutí 13. století.“¹ V moderních dějinách

1 ANTRY, Theodore, J. a Carol NEEL. *Norbert and Early Norbertine Spirituality*. New York, Mahwah: Paulist Press, 2007, s. 1.

je bohužel vliv a význam sv. Norberta a jeho řádu ve 12. století poněkud opomenut a podceňován.²

Norbert byl kanovník, v této tradici vyrůstal a ta také ovlivnila jeho pozdější založení. Kanovníci byli klerici, kteří žili společně při katedrálním kostele. Od mnišského způsobu života se život kanovníků lišil tím, že neměl řeholi a kněží většinou sloužili lidu vykonáváním bohoslužeb, respektive jejich liturgie byla zaměřená i na účast lidu. V době sv. Norberta existovaly, také vlivem gregoriánské reformy, dvě skupiny kanovníků. Tzv. „světští kanovníci“ a „řeholní kanovníci“. „Světští kanovníci“ se řídili pravidly, která je sice zavazovala ke společnému životu a společným činnostem, ale zároveň jim dovoľovala držet soukromý majetek a své příjmy. „Řeholní kanovníci“ se drželi znovu objevené řehole sv. Augustina, která vyžadovala, aby měli kanovníci majetek společný. To vyhovovalo zvláště reformátorům 12. století, kteří toužili po návratu k původnímu křesťanství. Kapitula v Xanten, jejímž členem byl Norbert, se řadila k tzv. světským kanovníkům. Později však dochází k rozdělení i v rámci samotné Augustinovy řehole na podobu mírnější, tzv. Ordo antiquus, a přísnější, zvanou Ordo novus. Když Norbert zakládal v roce 1120 Premontré, zvolil pro své společenství Ordo novus, tedy přísnější řeholi.³

1.1.1 Sv. Norbert a charisma premonstrátského řádu

Svatý Norbert se narodil mezi lety 1080 až 1085, rok narození není přesně znám. Pocházel ze šlechtického rodu z Gennepu, často však bývá nazýván Norbert z Xanten. Jako mladší syn byl určen ke kněžskému stavu a po vysvěcení na podjáhna se stal kanovníkem kapituly sv. Viktora v Xanten.⁴

Norbert však neplnil své povinnosti člena kapituly. Několik let se zdržoval u kolínského arcibiskupa, později se věnoval diplomatickým službám na dvoře německého císaře Jindřicha V., který ho učinil svým sekretářem.⁵ Zde se Norbert stal svědkem nevhodného jednání císaře s papežem, což bylo zřejmě jednou z příčin Norbertova pozdějšího obrácení. Norbert v této situaci prosí papeže o odpuštění své účasti na tomto císařově kroku. U dvora zůstává jen do roku 1115.⁶

2 Srov. *Tamtéž*, s. 1.

3 Srov. *Tamtéž*, s. 5-6.

4 Srov. DACHOVSKÝ, K. *Svatý Norbert*. Praha: Řád, 2008, s. 4.

5 Srov. *Tamtéž*, s. 5.

6 Srov. CHAROUZ, Z. *Svatý Norbert*. Brno: Cesta, 1990, s. 5.

Na jaře roku 1115 Norbert cestoval na koni z Xanten do nedalekého malého města a cestou jej zastihla bouře. Blesk uhořel těsně před ním, takže Norbert spadl z koně a upadl do bezvědomí. Když se probрал, vrátil se do Xanten a započal svou cestu nového života.⁷

Po vysvěcení na jáhna a kněze ještě roku 1115 se Norbert vrátil do své kapituly v Xanten a chtěl i ostatní kanovníky přivést k obrácení. Chtěl, aby žili společně a sdíleli i majetek. Narazil však na nepochopení a z kapituly odešel. Nejprve pobýval nějaký čas v benediktinském klášteře, později u augustiniánských kanovníků, kteří žili dost přísně. Pak strávil 2 roky v poustevně v blízkosti Xanten.⁸ „Jeho život sestával z denní mše svaté, modlitby, rozjímání, studia, postu a dalších kajnických praktik.“⁹ Je jisté, že Norbert žil po svém obrácení velmi přísně. Chtěl žít v duchu evangelia, rozhodl se tedy vzdát veškerého majetku a svých kanovníckých příjmů.¹⁰

Roku 1118 dostal Norbert od papeže Gelasia II. povolení kázat, kamkoli přijde. S tímto povolením se vydal na cesty.¹¹ Ve městě Valenciennes se setkává s biskupem z Cambrai, jehož sekretář, Hugo de Fosses, byl natolik osloven Norbertovým způsobem života, že se k němu rozhodl připojit. Tento muž se pak stal prvním opatem v Premontre a generálním představeným premonstrátů a sehrál důležitou roli při vytváření pevnější řádové struktury.¹²

Roku 1119 zemřel papež a Norbert musel u jeho následníka žádat znovu o povolení své misijní činnosti. Povolení obdržel, ale byl zavázán poslušností biskupu Bartolomějovi z Laonu.¹³ Biskup přesvědčil Norberta, aby pro sebe a své společníky založil klášter nebo alespoň místo, které by se stalo jejich domovem a útočištěm. Společně našli odlehlé místo v Premontre, asi 20 km od Laonu. Za počátek první komunity premonstrátů se považují Vánoce roku 1121, kdy asi 40 bratrů v čele s Norbertem složilo řeholní sliby a přijalo řeholi sv. Augustina.¹⁴

Zimu trávil Norbert v klášteře, léto však zasvětil své misijní kazatelské činnosti. Na svých kazatelských cestách Norbert také zakládal nové kláštery. Roku 1126 se stal

7 Srov. *Tamtéž*, s. 6.

8 Srov. DACHOVSKÝ, s. 8.

9 *Tamtéž*, s. 9.

10 Srov. *Tamtéž*, s. 12.

11 Srov. CHAROUZ, Z. *Svatý Norbert*. Brno: Cesta, 1990, s. 9.

12 Srov. DACHOVSKÝ, s. 13.

13 Srov. *Tamtéž*, s. 15.

14 Srov. *Tamtéž*, s. 18.

arcibiskupem v Magdeburku. Chtěl své nové a významné role využít k obnově křesťanského života na svém území. Chtěl reformovat diecézní kněžstvo, zlepšit hospodaření diecéze, starat se o řeholní život a evangelizovat nevěřící.¹⁵ V roce 1129 přivedl do Magdeburku premonstráty. Jejich život zde šel trochu jiným směrem, protože arcibiskup potřeboval jejich pomoc v péči o svěřené věřící.

Významnou roli sehrál Norbert v období vzdoropapežství po smrti papeže Honoria II. v roce 1130. Byl na nějaký čas jmenován říšským kancléřem pro Itálii a účastnil se výpravy, která se pokusila navrátit pravému papeži jeho úřad.¹⁶ Na této cestě však vážně onemocněl, vrací se do Magdeburgu, kde po 4 měsících 6. června 1134 umírá. Byl pohřben v premonstrátském kostele Matky Boží, v roce 1626 byly jeho ostatky přeneseny na Strahov, kde jsou uctívány dodnes.¹⁷

Norbert za svého života nic nenapsal. Pouze z pozorování jeho života lze vyvodit jeho postoje, pouze z „naslouchání“ jeho životnímu příkladu můžeme pochopit, na co kladl ve svém životě důraz a co se potom snažil předat svým následovníkům. Pokusíme se nyní tyto důrazy shrnout a budeme při tom vycházet ze zamyšlení současného generálního opata premonstrátského řádu, Thomase Handgrättingera, které o životě sv. Norberta vyjádřil ve svých exercičních přednáškách. Lze podle něj v Norbertově životě vyzorovat několik duchovních aspektů.

Norbert žil v době gregoriánské reformy. Přijal ji za svou a snažil se nejprve o reformu života vlastního, poté života ostatních. Jak již bylo výše zmíněno, zvolil absolutní chudobu. V chudobě chtěl následovat Krista chudého. V této chudobě putoval a horlivě kázal, aby lidem zvěstoval Boží slovo, což považoval za jeden ze svých hlavních úkolů. Takto – v chudobě a kázání na cestách – napodobuje Krista a apoštoly, žije a naplňuje ideál apoštolského života. Tento ideál vnáší také do společenství, které zakládá, když se snaží napodobovat společenství prvních křesťanů, jak je popsáno ve Skutcích apoštolů: „Všichni, kdo uvěřili, byli jedné mysli a jednoho srdce a nikdo neřikal o ničem, co měl, že je to jeho vlastní, nýbrž měli všechno společné.“ (Sk 4,32).

Norbertovým životním heslem bylo „Solo Christo Duce“, což znamená, že chtěl mít Pána za svého jediného vůdce. Tento ideál se snaží naplňovat celým svým životem.

15 Srov. *Tamtéž*, s. 32-33.

16 Srov. CHAROUZ, s. 14.

17 Srov. PÍŤHA, P. *Svatý Norbert*. Praha: Zvon, 1990, s. 32.

Norbert bývá také často označován jako „služebník pokoje a smíření“, byl často prostředníkem zneprátelených stran, které se snažil usmířit a nastolit mezi nimi pokoj. Několikrát byl takto povolán do politiky, uměl se v těchto kruzích pohybovat a jednat. Byl jistě také charismatickým vůdcem, protože dokázal velké množství lidí nadchnout svými kázáními. To lze vidět i na velkém počtu jeho následovníků.

Důležitým aspektem v jeho životě je život modlitby, Bůh byl absolutním středem jeho života a vždy věnoval dostatek času modlitbě a rozjímání. Každý den sloužil mši svatou, což tehdy nebylo běžné. Eucharistická přítomnost Krista byla pro Norberta zásadní.¹⁸

V těchto několika posledních odstavcích vidíme, v čem spočívalo charisma sv. Norberta, jaké základní prvky se prolínají jeho životem a co je základem pro spiritualitu premonstrátského řádu. Zakladatel je vždy ten, kdo inspiruje své následovníky, zároveň ponechává mnoho prostoru pro osobní interpretaci. Záměrně jsme v této kapitole vynechali podrobnosti týkající se založení a šíření řádu, jednak proto, abychom mu mohli věnovat samostatnou kapitolu, a také proto, abychom se mohli soustředit pouze na postavu zakladatele.

1.1.2 Založení a šíření premonstrátského řádu

Po příchodu do Premontre tvořil Norbert se svými druhy kolonii. Byli rozptýleni polese v malých hliněných obydlích. Byl to způsob běžný mezi tehdejšími poustevníky. Bratři žili velmi chudě, prostě a živili se prací vlastními rukou. První premonstráti žili v ústraní. Dá se říci, že to byla kombinace kanovnického a poustevnického života. Norbert také na svých cestách zakládal další kláštery. Nedal však svému založení příliš jasnou strukturu. Ta byla vytvořena až jeho následovníkem Hugem de Fosses, prvním generálním opatem řádu.

K Norbertovi a jeho hnutí se již od počátku připojovali laici a ženy. Pro laiky vznikl tzv. třetí řád, o kterém budeme hovořit později, ženy jako řeholnice byly přijímány do řádu. Až do roku 1147 existovaly tzv. podvojně premonstrátské kláštery. Ženy a muži žili odděleně, ale společně se účastnili chorové modlitby a ženy pomáhaly s ručními pracemi a měly na starost péči o chudé a o poutníky. S premonstráty byla vždy

¹⁸ Srov. HANDGRÄTINGER, Thomas. „Gemäß dem Charisma des Heiligen Norbert“: *Betrachtungen zum Leben des Hl. Norbert Reflexionen zum Ordensleben heute*. Rom, 2008.

spojována pohostinnost. Po zrušení podvojných klášterů vznikaly samostatné a nezávislé ženské kláštery.¹⁹

Když se stal Norbert arcibiskupem, opustil Premontře a svěřil ho do péče Huga de Fosses. Kromě Premontře existovaly další domy založené Norbertem, Norbert v nich však nikdy nefiguroval jako opat či převor, spíše jako určitý duchovní vůdce a průvodce. Neměl již díky novému postavení možnost dohlížet na tak velké množství domů, jejichž počet navíc stále rostl, bylo nutné zvolit jeho nástupce. Tím se stal Hugo de Fosses, první opat a zároveň generální opat zodpovědný za ostatní kláštery. Hugo po svém zvolení jmenoval v každém domě opata. Nejedná se v této době ještě o jednotný řád, ale spíše o skupinu nezávislých klášterů, které se hlásí k Norbertovi jako ke svému zakladateli. Schválení řád obdržel od papeže Honora II. v roce 1126.²⁰ Hugo de Fosses se rozhodl následovat praxi cisterciáckého řádu a každoročně svolával do Premontře opaty všech domů. Z těchto setkání se vyvinula každoroční generální kapitula. Na kapitule roku 1131 byla vytvořena první statuta.²¹

Řád se od samých počátků velmi rychle rozšiřoval. Roku 1164 existovalo podle P. Žáka, O. Praem 256 mužských a ženských klášterů po celé Evropě (nejvíce ve Francii /98/ a v Německu /82/, v Čechách a na Moravě 6).²² Roku 1177 papež Alexander III. učinil opata kláštera v Premontře otcem opatem všech premonstrátských domů. Na konci 12. století už premonstrátský řád tvořil mezinárodně řízenou síť klášterů.²³

Když se Norbert stal arcibiskupem v Magdeburku, došlo přirozeně k určitému postupu ve vývoji premonstrátského řádu. Zatímco v Premontře žili zcela v ústraní, v Magdeburku zapojil Norbert své bratry do pastorační činnosti a propojil tak řeholní život s životem apoštolským. To bylo novum, které Norbert přináší.²⁴ Kanovníci v té době nemuseli vykonávat duchovní službu pro lidi, mohli se věnovat pouze duchovnímu životu, i když byla jejich liturgie lidem přístupná. Norbert však jako arcibiskup cítil zodpovědnost za péči o duše, takže bratři v Magdeburku vycházeli od

19 Srov. DACHOVSKÝ, s. 16-22.

20 Srov. Premonstrátský řád, plod gregoriánské reformy. ČAČÍK, Bartoloměj, M. a Jakub KODET. *Wwww.premonstrati.org* [online]. 2010 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.premonstrati.org/?s=historie>

21 Srov. ANTRY, s. 13.

22 Srov. Premonstrátský řád, plod gregoriánské reformy. ČAČÍK, Bartoloměj, M. a Jakub KODET. *Wwww.premonstrati.org* [online]. 2010 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.premonstrati.org/?s=historie>

23 Srov. ANTRY, s. 14.

24 Srov. DACHOVSKÝ, s. 24.

chórové modlitby evangelizovat. Postupně byly premonstrátům svěřovány farnosti, takže se farní péče stala jedním z hlavních posláních jejich apoštolátu.²⁵ Farní služba byla vždy činností konkrétního společenství. Jelikož řeholním kanovníkům šlo především o společnou modlitbu, liturgii a život v duchu prvotní církve, byla jejich služba činností společnou. Tento aspekt také patří po staletí k základním charakteristikám premonstrátského řádu.²⁶

V historii řádu se střídala období rozkvětu i úpadku. Období od založení do 14. století bylo obdobím rozkvětu řádu.²⁷ Na úpadek v následujícím období měly vliv jak vnitřní, tak vnější okolnosti, ať už to byly války či politické neshody, z vnitřních příčin pak celkové ochabnutí horlivosti a života podle statut. V 16. století pak měli na obnovu premonstrátského řádu vliv jezuité, zvláště praxí duchovních cvičení. Tato obnova přinesla své plody v roce 1630 ve vyhlášení nových statut. Jistě zde lze najít i souvislost s přenesením ostatků sv. Norberta do Prahy roku 1627, které přineslo premonstrátům nové nadšení a znovunasměrování k odkazu zakladatele.²⁸ „Musí se, tak to říkají Statuta z r. 1630, dostat do souladu osobní svatost a požadavky pastorační služby. Tím život premonstrátů znovu půjde ve stopách sv. Norberta vstříc Kristu a s úsilím o svatost ve službě církvi. V této utěšené epoše se rozvíjí eucharistická a mariánská úcta, povstává třetí řád, věřící se shromažďují a vytvářejí společenství po příkladu prvotní církve popsané ve Skutcích apoštolských.“²⁹ Premonstrátský řád prožíval v tomto období rozkvět po všech stránkách.

Velkou ránu zasadila řádu josefínská reforma, Josef II. zrušil v 18. století téměř všechna opatství na svém území. Ve Francii zase provedla své francouzská revoluce, která ovlivnila neblaze i vývoj v Belgii a Německu.³⁰ První premonstrátské opatství, opatství v Premontré, bylo zrušeno v roce 1790³¹ a nebylo už nikdy obnoveno. „Od roku

25 Srov. *Tamtéž*, s. 25-26.

26 Srov. ARDURA, OPRAEM., Bernard. Rede bei der Präsentation seine Buches „Prémontré. Histoire et Spiritualité“. *Communicantes: Schriftenreihe zur Spiritualität des Premonstratenerorden*. 1996, č. 10, 72 - 82.

27 Srov. Premonstrátský řád, plod gregoriánské reformy. ČAČÍK, Bartoloměj, M. a Jakub KODET. *Www.premonstrati.org* [online]. 2010 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.premonstrati.org/?s=historie>

28 Srov. ARDURA, OPRAEM., Bernard. Rede bei der Präsentation seine Buches „Prémontré. Histoire et Spiritualité“. *Communicantes: Schriftenreihe zur Spiritualität des Premonstratenerorden*. 1996, č. 10, 72 - 82.

29 *Tamtéž*.

30 Srov. *Tamtéž*.

31 Srov. Premonstrátský řád, plod gregoriánské reformy. ČAČÍK, Bartoloměj, M. a Jakub KODET. *Www.premonstrati.org* [online]. 2010 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.premonstrati.org/?s=historie>

1862 je zde psychiatrický ústav.³² V roce 1835 existuje pouze 9 mužských a 6 ženských klášterů. 19. století je však obdobím nových snah řád opět obnovit, což se daří např. ve Francii, Belgii, Německu.³³

Dokladem nově se rozvíjejícího řádu v tomto období jsou také nová založení v různých částech světa, jako např. v Anglii, USA nebo Brazílii. Roku 1923 vzniká dům v Indii, roku 1949 v Kanadě a další.³⁴ Právě v Indii dnes zažívá řád velký rozkvět, je zde několik domů plných nových povolání. V českých zemích bohužel udělal své komunismus, ale i zde došlo po roce 1989 k obnově a růstu řádu, zvláště v 90. letech 20. století.

Na 33. kolokviu CERP, asociace věnující se studiu premonstrátského řádu a jeho historie, které se uskutečnilo roku 2007, hovořil generální opat Thomas o situaci premonstrátského řádu dnes. Ve své statistice uvádí, že má premonstrátský řád dnes ve světě 1355 členů žijících v 41 nezávislých kanoniích ve všech světadílech. 26 domů je v Evropě, 5 v severní Americe, 2 v jižní, 1 v Africe, 2 v Indii. Z toho jsou 4 ženské kanonie. Přitom nepočítáme domy na těchto kanoniích závislé.³⁵

1.2 Spiritualita premonstrátského řádu: od „Patera“ k základním pilířům

V této kapitole se budeme věnovat samotné spiritualitě premonstrátského řádu, tzn. těm základním prvkům, které udávají směr životu premonstráta či premonstrátky, formují jej a odlišují tak např. od františkána či jezuity.

Spiritualita se vždy týká praktického života. Jde o to, jakým způsobem ve svém konkrétním životě uskutečňujeme a žijeme Kristovo tajemství. Nejsme schopni je prožívat celé, v jeho plnosti, proto si často volíme jeden princip, jeden aspekt Kristova života, který se stane základem, kolem něhož budujeme svůj duchovní život. Hovoříme-li o spiritualitě různých řádových společenství, vidíme zde vždy postavu zakladatele, který veden Duchem Svatým uspořádává podle určitých základních kamenů svůj život takovým způsobem, že u druhých vzbuzuje touhu následovat ho v tomto způsobu života

32 DACHOVSKÝ, s. 17.

33 Srov. Premonstrátský řád, plod gregoriánské reformy. ČAČÍK, Bartoloměj, M. a Jakub KODET. *Wwww.premonstrati.org* [online]. 2010 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.premonstrati.org/?s=historie>

34 Srov. ARDURA, OPRAEM., Bernard. Rede bei der Präsentation seine Buches „Prémontré. Histoire et Spiritualité“. *Communicantes: Schriftenreihe zur Spiritualität des Premonstratenerorden*. 1996, č. 10, 72 - 82.

35 Srov. HANDGRÄTINGER, OPRAEM. *Premonstrátský řád ve světě* [rukopis, archiv autorky]. 2007 [cit. 4.4.2012].

podle stejných stavebních prvků.³⁶ Pokusíme se tedy následovat sv. Norberta a jeho základní životní principy. Mnohé už zaznělo, když jsme se věnovali jeho životu a budování nového založení.

V následujících třech podkapitolách se budeme nejprve věnovat určitému vývoji v premonstrátské spiritualitě, nebo lépe řečeno dvěma na sobě nezávislým a prolínajícím se směrům, abychom pak mohli shrnout a vysvětlit na základě těchto schémat základní prvky premonstrátské spirituality.

1.2.1 Premonstrátské „Patero“

Pokud v českých zemích před člověkem, který se pohybuje v blízkosti premonstrátů, vyslovíme premonstrátská spiritualita, vybaví se mu s největší pravděpodobností tzv. premonstrátské patero. Jedná se o pět základních pilířů premonstrátského života, kterými se tradičně v našich končinách charakterizuje premonstrátský život. Toto rozdělení má původ v 17. a 18., kdy tímto způsobem premonstráti tehdy představovali své řádové charisma. O výklad těchto zásad se zasloužil belgický premonstrát z opatství ve Veurne Petr de Waghenare (1599-1662).³⁷ Je zajímavé pozorovat, že těchto pět zásad získalo převahu pouze v některých zemích, toto rozdělení tedy nemělo plošně celořádovou platnost, i když obsahově se samozřejmě shoduje se základními charakteristikami premonstrátské spirituality. Pokud je však vnímáme pouze izolovaně, nevyhne se opomenutí ještě jiných důležitých prvků.

Pětí základními prvky premonstrátské spirituality jsou tedy podle „Patera“: ve společném životě praktikovat intenzivnějším způsobem

- život eucharistický
- život mariánský
- život liturgický
- život kající
- život apoštolský

36 Srov. GOFFI, Tullio a Stefano DE FIORES. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 906-907.

37 Srov. DE CLERCK, Donatien. *Hagiologion: Lebensbilder der Heiligen, Seligen und großen Gestalten des Prämonstratenser-Ordens*. Windberg: Poppe-Verl., 1999.

Nebudeme se těmito body nyní zabývat podrobněji, protože se chceme na premonstrátskou spiritualitu podívat komplexněji a také na základě současného vývoje. Tyto body byly a stále jsou součástí spirituality řádu, přestávají být však, alespoň na celořádové úrovni, vnímány odděleně od ostatních aspektů. Pokud si projdeme internetové stránky současných premonstrátských kanonií v České republice, zjistíme, že je spiritualita prezentována různými kláštery různě. Někde ji najdeme formulovanou právě v tzv. pateru, jinde jsou vyzdvíženy jiné důležité aspekty, jichž jsou výše zmíněné body součástí.

1.2.2 Premonstrátská spiritualita v „Prohlášení o poslání premonstrátského řádu“

V novodobé historii řádu vidíme snahu lépe formulovat základní principy premonstrátského života. Po II. vatikánském koncilu se od všech řádů vyžadovalo, aby přepracovaly své konstituce v duchu koncilu. Plodem této činnosti byly Konstituce z let 1968 – 70. Po generální kapitule roku 2006 vyjádřil generální opat Thomas Handgrätlinger touhu a potřebu přepracovat první tři kapitoly Konstitucí, které se právě týkají spirituality, tak, aby reflektovaly dobu, která uplynula od vydání Konstitucí předchozích.³⁸

Ačkoli toto je úkol do budoucnosti, právě v roce 2006 na generální kapitule byl učiněn krok, který dal jasnější znění a směr spiritualitě řádu. Byl zde totiž odsouhlasen text Prohlášení o poslání premonstrátského řádu (tzv. Mission – vision statement), který jasně formuluje základní principy a cíle premonstrátského života. Tento text připravila řádová Komise pro spiritualitu, byl předložen generální kapitule a její většinou schválen. Tento text je současnou oficiální charakteristikou premonstrátů, proto se na něj nyní podíváme hlouběji.

Text Prohlášení o poslání premonstrátského řádu zní:

Přitahování naším milosrdným a trojjediným Bohem jsme jako pokřtění povoláni následovat chudého a vzkříšeného Krista radikálním a apoštolským způsobem života podle evangelia, Řehole sv. Augustina a charismatu svatého Norberta, zakladatele Premonstrátského řádu.

Náš způsob života se vyznačuje:

³⁸ Srov. HANDGRÄTINGER, Thomas. Order News: State of the Order. *The Communicator*. 2006, XXIV, č. 2, s. 5 - 33.

celoživotním hledáním Boha skrze bratrské společenství, neustálou konverzí skrze sebedarování církvi v místě naší profese ve spojení s Kristovým sebeobětováním, napodobováním Marie v rozjímání Božího slova a neustálou modlitbou a službou u oltáře.

Od oltáře a chórové modlitby vycházíme sloužit lidské rodině v duchu jednoduchosti, pohostinnosti, smíření a pokoje pro dobro církve a světa zvláště tam, kde je Kristus nalézán mezi chudými, trpícími a těmi, kteří ho neznají.

Prosíme, aby to, co v nás Duch Boží započal, bylo přivedeno k dokonalosti ke dni Ježíše Krista.

V tomto až téměř poetickém textu můžeme nalézt několik stěžejních bodů. První část před nás staví kořeny a základy – předně křest jako základ, z něž zasvěcený život vyrůstá, dále Kristus chudý a vzkříšený, tedy vzor a základ života podle evangelia, potom Augustinova řehole a charisma sv. Norberta. Druhá část představuje základní prvky premonstrátského duchovního života – neustálé budování vztahu s Bohem skrze modlitbu, eucharistii, Boží slovo a skrze vztah k bratřím a sestrám a podle Mariina příkladu. Třetí část nás orientuje k druhým a charakterizuje poslání řádu – služba druhým pohostinností, duchem smíření a pokoje, pomocí potřebným, evangelizací těch, kteří Boha neznají.

1.2.3 Základní pilíře premonstrátské spirituality

Otevírá se před námi nyní otázka, co nám život svatého Norberta, dějiny řádu, „Patero“ a *Prohlášení o poslání premonstrátského řádu* říkají o spiritualitě premonstrátského řádu a o pilířích života synů a dcer svatého Norberta v dnešní době? Pokusíme se nyní na základě předchozích kapitol na tuto otázku odpovědět a předložit v rámci možností ucelenější přehled základních principů premonstrátské spirituality, při čemž budeme nejvíce vycházet právě z *Prohlášení o poslání premonstrátského řádu*

Když se v roce 1968 poprvé sešla ve Wiltenu (Rakousko) generální kapitula k obnově řádu po II. vatikánském koncilu, jediné klíčové slovo, na kterém byli tehdy schopni se shodnout, bylo „společenství“, *communio*. Život ve společenství a z něj vycházející společná práce je základem a důležitým stavebním prvkem.³⁹

³⁹ Srov. HANDGRÄTINGER, Thomas. New Vision – New Mission, Order Spirituality after the General Chapter 2006. *The Communicator*. 2007, XXV, č. 1, s. 5-16. Dostupné z: <http://www.premontre.org/Publica/Documents>

Sv. Augustin na začátku své řehole dává toto ustanovení: „Zvláště dbejte o zachování jednomyslnosti, vždyť proto jste se sdružili v jednu společnost. Mějte jednu duši a jedno srdce v Bohu.“⁴⁰ Víme, že sv. Norbert chtěl stejně jako sv. Augustin napodobovat život prvních křesťanů a toto pravidlo v sobě skrývá podstatu společného života – usilovat o vzájemnou jednotu, která však není plodem lidské snahy, ale má vyrůstat z jednoty jednotlivého řeholníka, řeholnice s Bohem.

Pro premonstráta je tedy na prvním místě budování společenství a prožívání svého duchovního života ve společenství, ale ne pro společenství samotné. Život v řeholním společenství má mít i vnější dosah na společenství lidí a místní církve a celkově lidské komunity, do níž je řeholní komunita zasazena. Láska prožívaná v komunitě se má vylévat i na širší společenství. V prožívání společenství je zárodek poslání. Jde totiž o budování nejen vnitřní, ale i vnější komunity.⁴¹ V *Prohlášení o poslání premonstrátského řádu* se hovoří o sebedarování místní církvi. Premonstrát je vždy premonstrátem konkrétního místa, kterému se vydává do služby. Služba místnímu společenství vycházející z jednoty společného života řeholní komunity. Jak už výše zaznělo, veškerá služba premonstrátů je službou společenství. Premonstráti napodobují život prvních křesťanů na konkrétním místě a v konkrétním čase.

Klášterní život v sobě vždy obsahoval dvě roviny – život ve společenství (*communio*) a společné hledání Boha (*contemplatio*). Sv. Norbert k tomu aby řeholní kanovník přidává třetí aspekt, a tím je budování vnějšího církevního společenství (*actio*). *Communio – contemplatio – actio* (společenství, kontemplace, služba) jsou trojím základním principem premonstrátské identity.⁴²

Contemplatio – kontemplativní život v komunitě - má čtyři milníky: jsou jimi touha po Bohu, neustálá konverze, rozjímání Božího slova (*lectio divina*) podle vzoru Panny Marie a liturgie.⁴³

Na počátku řeholního života stojí povolání Bohem. Nejprve početím a narozením k životu, křtem ke křesťanství a přijetím premonstrátského způsobu života k intimnímu společenství s chudým a vzkříšeným Kristem. Odpovědí na toto volání je touha po

[%20Page/Periodicals/Sources/Communicator/2007,%20June/2007%2006%20-%20St.%20Norbert%20-%20Shepherd,%20Missionary,%20Leader.htm](#)

40 Řehole sv. Augustina, čl. 2. In: Konstituce Řádu premonstrátských řeholních kanovníků (28. 8. 1995).

Praha: Královská kanonie premonstrátů na Strahově, 1999, s. 15

41 Srov. HANDGRÄTINGER, s. 5.

42 Srov. *Tamtéž*, s. 7.

43 Srov. *Tamtéž*, s. 9.

Bohu a celoživotní hledání jeho přítomnosti.⁴⁴ Je to celoživotní proces, úkol a cíl života křesťana a o to více toho, kdo se mu zasvětil v premonstrátském řádu. Tím zdůrazněným aspektem Kristova tajemství v tomto společenství je tedy Kristus chudý a vzkříšený.

Neustálá konverze by mohla být chápána téměř jako čtvrtý slib ke slibům chudoby, čistoty a poslušnosti. Nebo také specifický způsob prožívání těchto řeholních slibů jako neustálé a obnovované obracení srdce člověka k Bohu. Tato konverze se uskutečňuje ve společenství, to znamená, že spolubratři a spolusestry jsou těmi, skrze které je osoba této konverzi vystavovaná. Jejím základním postojem mám být připravenost na situace, kdy jí Bůh skrze kontakt s druhými nabízí cestu vlastního obrácení a oddanějšího napodobování Krista.⁴⁵

Dalším prvkem kontemplativní roviny premonstrátské spirituality je mariánská úcta. Maria je předkládána jako vzor pro uchopení Božího slova, které bylo vždy středem jejího života. Skrze ni se „Slovo stalo tělem“ (Jan 2,5). Aby se mohl Kristus rodit i v člověku dnes, je třeba, aby se mu otevřel stejně jako Maria. Je vzorem i pro uchovávání a rozjímání Božího slova.⁴⁶ V premonstrátské tradici bylo vždy *lectio divina* jako prostředek budování vztahu s Bohem a Maria nejen jako vzor, ale také průvodkyně a pomocnice na této cestě.

Od roku 1475 se v řádu traduje, že Maria ukázala Norbertovi místo, kde má vybudovat klášter, a také mu předala bílý hábit. V řádu se také vyvinula vlastní mariánská liturgie, po vzoru Norbertově se zvláště o sobotách slaví mše sv. ke cti Panny Marie,⁴⁷ mnoho premonstrátských kostelů a kanonií je zasvěceno Panně Marii.

Premonstráti nazývají Marii „Paní našeho řádu“ a uctívají zvláště Neposkvrněné početí a radosti P. Marie jako protiklad sedmi Mariiných bolestí.⁴⁸

Dalším prvkem *contemplatio* je liturgie. Ta má dvě roviny – liturgickou modlitbu a mešní liturgii, z níž se rodí eucharistická úcta, tak typická pro premonstrátský řád. Vydeme-li z toho, co víme o životě kanovníků ve 12. století, objevíme specifický rys

44 Srov. *Tamtéž*, s. 10.

45 Srov. *Tamtéž*, s. 11.

46 Srov. *Tamtéž*, s. 11.

47 Srov. HANDGRÄTINGER, Thomas. „*Gemäß dem Charisma des Heiligen Norbert*“: *Betrachtungen zum Leben des Hl. Norbert Reflexionen zum Ordensleben heute*. Rom, 2008.

48 Srov. VEHOVSKÝ, N. Samotná spiritualita. KLÁŠTER MILEVSKO. *Milevský klášter a rodina okolních farností* [online]. 2011 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://milevskoklaster.cz/samotna-spiritualita>

prožívání liturgie u řádů vycházejících z kanovnícké tradice. Liturgická modlitba kanovníckých společenství se od těch mnišských vždy lišila svým veřejným charakterem. Nebyla jako oslava Boha určena především k vlastnímu posvěcení řeholní komunity, ale byla zpřístupněná věřícím, na jejichž posvěcení a prohlubování víry byla také vždy zaměřená.⁴⁹

Norbert vedl svá společenství ke slavení liturgie v čistotě, s úctou a velkolepostí.⁵⁰ Pro premonstráty byla vždy liturgie posvátnou službou, na jejímž důstojném a pozorném slavení si dávají záležet. To se týká jak chórové modlitby, tak mše sv.⁵¹ Můžeme toho být svědky na jakémkoli premonstrátském místě, které navštívíme. Způsob, jakým je zde slavena posvátná liturgie, uchvacuje člověka a pomáhá mu v jejím hlubším a uvědomělejším prožívání. Cílem není však liturgie samotná. Má být prostředkem, který přivádí blíže k Bohu a stává se živnou půdou pro meditaci a kontemplaci.⁵²

Jako eucharistický světec začal být svatý Norbert vnímán až v období protireformace, až od tohoto období bývá znázorňován s monstrancí. Je zde značný odstup od jeho života. Přesto existují doklady, které vedou k přesvědčení, že eucharistie byla středobodem jeho života, denně ji slavil (což nebylo v jeho době vůbec běžné) a měl ji ve velké úctě. Traduje se, že vždy sloužil mši sv. s velkou soustředěností a úžasem nad tímto tajemstvím. Také se v jeho prvních životopisech zmiňuje několik zázraků, které se skrze něj staly, když sloužil mši sv. (Např. uzdravení slepé ženy po svatém přijímání a známá příhoda s pavoukem, který spadl do kalicha s proměněnou Kristovou krví. Aby nedošlo k zneuctění ani kapky, Norbert kalich vypil i s pavoukem a byl připraven na smrt. Po bohoslužbě se pak kýchnutím zázračně pavouka zbavil).⁵³

Eucharistie má stát ve středu života premonstrátů, zvláště každodenní důstojné slavení mše sv., které má být vrcholem společného života. Společenství u oltáře má odrážet společenství prožívané v každodenním životě. Společné slavení mše sv. je

49 Srov. *Tamtéž*.

50 Srov. HANDGRÄTINGER, s. 12.

51 Srov. VEHOVSKÝ, Norbert. Samotná spiritualita. KLÁŠTER MILEVSKO. *Milevský klášter a rodina okolních farností* [online]. 2011 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://milevskoklaster.cz/samotna-spiritualita>

52 Srov. *Tamtéž*.

53 Srov. HANDGRÄTINGER, Thomas. „*Gemäß dem Charisma des Heiligen Norbert*“: *Betrachtungen zum Leben des Hl. Norbert Reflexionen zum Ordensleben heute*. Rom, 2008.

prostředkem, který buduje společenství a vzájemnou jednotu mezi bratřími a sestrami. Společné slavení mše sv. by také mělo být výchozím bodem pro apoštolát.⁵⁴

Kromě každodenního slavení eucharistické bohoslužby patří důležité místo časté adoraci Nejsvětější svátosti. Eucharistie je prostředkem sjednocení s Kristem, už ze své podstaty má být centrálním bodem života zasvěcené osoby. Posiluje na každodenní cestě, dává ducha životu jednotlivce i řeholní společnosti. Zasvěcená osoba má svůj každodenní život přinášet k oltáři a dění od oltáře naopak zase vnášet do svého každodenního života.⁵⁵ „Dostáváme se tím k dalšímu aspektu eucharistie – že totiž proměňuje: každý můj den, život, všední záležitosti, to vše má v tomto dění dojít proměny. Má k tomu dojít tak, že to vše vezmu s sebou do tohoto pohybu lásky Pána a nechám ho, aby se toho dotkl, aby do toho zasáhl. Setkání s Pánem v eucharistii tak má do mého života vnést jakousi komunikativní, účastnou a solidární složku, nechat tuto lásku, aby dodala kvalitu mému konání a nasazení, a často také, aby ho proměnila.“⁵⁶

Nyní se od *communio* přes *contemplatio* dostáváme k *actio*, k poslání. Premonstráti jsou apoštolsky činným řádem, tento aspekt se nám odkryl při sledování života sv. Norberta a jeho aktivní stránky řeholního života. Zmínili jsme také, že třetí část *Prohlášení o poslání premonstrátského řádu* se věnuje právě aktivní, pastorační, apoštolské složce života.

„Od oltáře a chórové modlitby vycházíme sloužit lidské rodině...“

Jádrem kanonického života je pastorační péče skrze kázání a vedení liturgické modlitby.⁵⁷ *Prohlášení o poslání premonstrátského řádu* stanovuje čtyři základní oblasti poslání řádu: usmiřovat a přinášet pokoj, budovat místní církve a společenství, sloužit chudým a trpícím a přinášet Boha těm, kteří ho neznají.⁵⁸

Počínaje vlastní komunitou, která je jistě prvním místem, kde je třeba se usmiřovat a kam vnášet pokoj, je žádoucí následovat příklad zakladatele, sv. Norberta, v jeho úsilí o smiřování zneprátených stran, v hledání řešení skrze dialog tam, kde se jakákoli

54 Srov. *Tamtéž*.

55 Srov. *Tamtéž*.

56 *Tamtéž*.

57 Srov. CIFERNI, A. Some Reflection on What Distinguishes the Norbertines or Premonstratensian Charism at the Dawn of the 21st Century. *The Communicator*, 2007, roč. XXV, č. 2, s. 10.
<http://www.premontre.org/Publica/Documents%20Page/Periodicals/Communicator/2008-Jan/0801%20-%20Communicator.%20Article%20or%20Content.htm#FN-Ciferni>

58 Srov. HANDGRÄTINGER, s. 12.

komunikace zdá být nemožná. Dnešní svět nabízí spoustu příležitostí, jsme svědky tolika rozbrojů nejen na politické či celosvětové rovině, ale i v tom nejbližším okolí, ve farnosti, v oblasti působení členů řádu. Do všech těchto míst je možné podle příkladu sv. Norberta vnášet usmíření a pokoj. Neméně podstatnou, možná základní, složkou pak bude pomáhat lidem, aby nacházeli vnitřní pokoj skrze smíření se sebou samými a především s Bohem.⁵⁹

Premonstrát je ten, kdo buduje církve. Tento aspekt však vychází právě z toho, co se načerpá v kontemplaci: „*Od oltáře a chórové modlitby...*“ Účast na budování lidské společnosti na místě, do kterého je Bůh povolal, a kterému slíbili věrnost (*stabilitas loci*), je důležitým úkolem⁶⁰ a souvisí s předchozím bodem - budovat společenství mezi lidmi lze např. právě skrze vytváření pokoje a smíření mezi lidmi.

Toto budování církve může v premonstrátském řádu probíhat buď přímou aktivitou mezi těmi, ke kterým jsou posláni, spoluprací s lidmi v okolí kanonie, anebo otevřením vlastního domu a umožnění příchodům, aby okusili premonstrátskou pohostinnost, pro ně tak typickou, a zažili atmosféru klášterního života,⁶¹ což může být velmi občerstvující. Poskytování přístřeší a starost o chudé, nemocné a poutníky patřila vždy k tradici premonstrátského řádu. Tím, že se premonstráti zasvěcují jednomu místu, mají možnost po staletí budovat kulturu tohoto místa, svého kláštera, a tímto duchovním bohatstvím dle svých možností formovat kulturu svého okolí.⁶²

Posledním bodem této čtveřice oblastí poslání řádu je služba chudým, trpícím a nevěřícím. Ačkoli sv. Norbert byl ve své chudobě radikální, bohatství premonstrátských klášterů brzy začalo růst skrze dary šlechticů. Ani dnes nejsou vnímáni jako řád, který by byl typickým představitelem života v chudobě, jako např. františkáni. Přesto je chudoba pro členy výzva, zvláště v tom smyslu, aby nelpěli na tom, co „vlastní“, čím mohou disponovat, a byli připraveni prokazovat solidaritu lidem v nouzi. Na druhou stranu je zvláště v západních zemích patrný jiný druh chudoby – chudoby ducha, duchovního strádání.⁶³ To může být pravé pole působnosti pro členy řádu – pomáhat odstraňovat tuto chudobu vynášením plodů vlastního duchovního bohatství, plodů kontemplace.

59 Srov. *Tamtéž*, s. 12-13.

60 Srov. *Tamtéž*, s. 13.

61 Srov. *Tamtéž*, s. 13.

62 Srov. CIFERNÍ.

63 Srov. HANDGRÄTINGER, s. 13.

V neposlední řadě je zde evangelizační činnost, ve které byl Norbert tak aktivní a která je i dnes tolik potřebná, zvláště v sekularizované Evropě, která je dnes spíše prostorem pro re-evangelizaci. Je to prostor hovořit znovu k těm, kteří už o Bohu slyšeli, ale vzdálili se od něj. Je to jistě nová výzva pro všechny řády, které mají apoštolát jako jeden ze svých úkolů. Při pohledu na příklad sv. Norberta, který byl v této činnosti tak neúnavný, si však musíme položit otázku, jak dnes premonstráti právě v této oblasti následují jeho příkladu.

Když jsme na začátku definovali slovo spiritualita, představili jsme ji jako dílo Ducha Svatého. Duch Svatý podnítil zakladatele, chtějí-li jeho následovníci jeho charisma přivádět na sobě k životu, je třeba, aby celý svůj život a veškerou svou činnost svěřili vedení Ducha Svatého.

2 Premonstrátská spiritualita prožívaná laiky

V Konstitucích premonstrátského řádu se v 35. článku III. kapitoly píše: „Někteří kněží, ale i laici, muži i ženy, vedeni jakousi duchovní náklonností, hledají v komunitách našeho řádu duchovní povzbuzení i místo lidského a křesťanského společenství, aby, žijíce nadále ve vlastních životních podmínkách, prohloubili svou víru a apoštolskou aktivitu; a proto touží po užším spojení s některou komunitou řádu. V jednotlivých komunitách ať jsou stanoveny formy vhodné pro takovýto styk a spojení.“⁶⁴ Toto je stručná a základní charakteristika terciářů. Jsou to laici, kteří se cítí přitahováni premonstrátskou spiritualitou a chtějí ji v užším spojení s řádem prožívat ve svých životních podmínkách. Zaměříme se v této kapitole jednak na původ a vznik této formy a poté na spiritualitu či, řekněme, základní rysy života terciáře. Předtím se však alespoň krátce pokusíme o stručný přehled stávajících forem života v premonstrátské spiritualitě, ať už formálně nebo alespoň duchovně s řádem spřízněných.

2.1 Premonstrátská spiritualita v různých formách života

Základ premonstrátského řádu tvoří kanonie řeholních bratří. Jak jsme nastínili v historickém přehledu, původně v řádu existovaly tzv. podvojně kláštery, ale brzy došlo k jejich zrušení a ženské a mužské kláštery se vyvíjely samostatně. Kdybychom se zaměřili na historii jednotlivých kanonií, jak mužských, tak ženských, zjistili bychom, že osud některých klášterů byl velmi pohnutý. Dnes existují pouze čtyři ženské kanonie, které jsou součástí řádu a spadají pod jeho přímou jurisdikci. Za zmínku určitě stojí skutečnost, že dvě z těchto kanonií získaly tento status teprve v nedávné době. Jedna z nich je znovuoobením v podstatě nejstarší ženské kanonie (Doksany, Česká republika) ta druhá je zajímavá tím, že je zcela novým založením bez předchozí historie (Tehachapi, USA).

Původní ženské premonstrátské kláštery byly kontemplativními komunitami. Sestry se věnovaly modlitbě a práci uvnitř kláštera a také pečovaly o hosty. Všechny již zmiňované ženské kanonie jsou kontemplativní a navazují na původní způsob života sester premonstrátek. Těmto sestrám také náleží titul kanovnice. Kromě nich však dnes existují další čtyři ženské premonstrátské kláštery, které jsou také svým způsobem života komunitami kontemplativními, ale spadají pod jurisdikci místního biskupa. Jsou

⁶⁴ Konstituce Řádu premonstrátských řeholních kanovníků (28. 8. 1995). Praha: Královská kanonie premonstrátů na Strahově, 1999. čl. 35, s. 46.

to domy Imbramovice a Zwierzyniec v Polsku, a Toro a Villoria de Orbigo ve Španělsku. Do nedávné doby se k nim ještě řadil klášter v Bonlie ve Francii, který zanikl smrtí poslední sestry.

Kromě těchto sesterských založení vznikla v minulém století další společenství, a to jako řeholní kongregace, které se řídí vlastním právem. Jsou to česká a slovenská provincie Kongregace sester premonstrátek (Svatý Kopeček, ČR a Vrbové, Slovensko), dále Sestry premonstrátky v Maďarsku (Zsámbék), sestry ve Švýcarsku (Berg Zion) a v Německu (Rot an der Rot). Kromě sester ve Švýcarsku, které byly založeny za účelem stálé adorace Nejsvětější svátosti, jsou tyto kongregace apoštolsky činné, takže se ve větší či menší míře věnují činnosti vně kláštera. Jedná se především o práce ve farnostech, ve školách, o péči o chudé apod.

Zvláštním založením jsou holandské sestry v Mariengaarde, které také spadají pod jurisdikci místního biskupa, ale žijí v blízkosti premonstrátského opatství, se kterým úzce spolupracují, a pracují na částečný úvazek mimo dům s cílem být uprostřed světa. Je to pouze malá a mladá komunita čtyř sester založená v roce 1992.

Kromě mužů a žen řeholníků a řeholnic je součástí řádu tzv. III. řád, neboli společenství laiků žijících ve světě, svobodných, ženatých či vdaných, kteří chtějí napodobovat ideál sv. Norberta. Této formě života uvnitř premonstrátského řádu se nyní budeme věnovat.

2.2 Laické hnutí doprovázející Norbertovo založení – vznik III.řádu

Jak jsme již uvedli, premonstrátský řád vzniká v době, kdy napříč různými vrstvami společnosti roste zájem o život podle příkladu prvních křesťanů. Jelikož hlavními centry vzdělanosti a duchovního života jsou v té době kláštery a kapituly kanovníků, laici se k nim často obracejí o radu v otázkách svého duchovního života. Tak se stává, že mezi laiky a duchovními centry vznikají určité vztahy. Toto lze považovat za pouhý zárodek toho, co se dnes nazývá třetími řády, jejich dnešní podobě předchází v dějinách různé formy. V pozdějších dobách se těmito svazkům často říká *konfraternity* (bratrstva) a nešlo vždy pouze o duchovní spojení, ale předmětem mohly být v určitých případech i materiální závazky.

Hovoříme-li o premonstrátech, počátky takového spojení řádu s laiky nacházíme v osobě hraběte Theobalda z Champagne. Byl to bohatý a vysoce postavený muž, který

se po setkání s příkladem života sv. Norberta chtěl vzdát svého majetku a vstoupit do řádu. Norbert ho však odmítl a úmysl mu rozmluvil, protože na Theobaldovi bylo závislé živobytí velkého množství lidí. Místo toho mu doporučil, aby zůstal ve světě a oženil se. Měl žít ve světě, ale inspirován charismatem premonstrátského řádu.

Theobald bývá tradičně považován za prvního premonstrátského terciáře, neexistují však žádné doklady, že by mu Norbert předal škapulíř nebo řeholi, jak se o tom hovoří v pozdějších dobách. Kromě prvních Norbertových životopisů, které se však nezmiňují o žádném formálním svazku, je jistě dokladem určitého spojení skutečnost, že je hrabě Theobald zapsán v nekrologu v Premontre. Je známou skutečností, že v prvním společenství premonstrátů žili bratři, sestry i laici, Norbert byl tedy otevřen všem a tradičně bývá považován za zakladatele třetích řádů v církvi.

První doložené společenství „terciářů“, tedy laiků přidružených k některé kanonii premonstrátů, bylo v Antverpách u kostela sv. Michaela. Z listiny tamějšího biskupa z roku 1135, která dovoluje premonstrátům pochovávat členy určitého „bratrstva“, lze vyvodit, že se zde setkáváme s prvotní formou toho, co později nazýváme třetím řádem.

Generální kapitula premonstrátského řádu z roku 1217 definuje tzv. fraternitas (bratrstva). Z definice je patrné, že bližší společenství s řádem bylo umožňováno lidem všech pohlaví i všech stavů – bohatým i chudým. Přijetí do fraternity zahrnovalo sepsání smlouvy s přesně vymezenými právy a povinnostmi obou stran. Někdy ve 13. století byl v řádu vydán list potvrzující těmto členům účast na dobrech řádu a zahrnuje je do svých modliteb po jejich smrti. Z 12. století je nám dokonce známá určitá liturgická podoba „uzavření“ této smlouvy a přijetí do fraternity.

Hlubší vhled do této problematiky nám dává premonstrát Jean Le Paige († 1650). Ve svém díle z roku 1633 popisuje obřad přijetí mezi bratry a sestry ad succurendum („k pomoci“), kteří při něm dostávali malý bílý škapulíř jako znak příslušnosti ke společenství řádu. Mezi jejich povinnosti patřila duchovní (a dle možností i materiální) podpora kanonie, ke které se takto připojili. Mezi jejich praktické duchovní povinnosti patřilo modlit se předepsané modlitby, často přijímat sv. smíření a eucharistii a v pátky se postit.

V 17. století dochází k určité obnově těchto laických společenství, i když v té době nejsou tak početná jako např. u františkánů. Měla trochu jiný charakter a nalezneme je pod různými názvy. Členy se stávali většinou šlechtici a měšťané. (Např. Bratrstvo

sv. Norberta při kanonii sv. Michaela, Antverpy 1629, Bratrstvo bílého škapulíře, opatství Beauport 1686). Také při strahovské kanonii v Praze se od roku 1678 datovalo podobné společenství.

V 18. století vzniklo u kanonie v Ortenburgu (diecéze Pasov, Německo) společenství laiků s názvem Třetí řád premonstrátský, které roku 1751 schválil papež Benedikt XIV. Toto schválení s sebou neslo také požadavek vytvořit obřady pro přijetí (obláčku) a sliby. Podkladem pro tyto obřady i pro stanovení povinností terciářů byl již zmíněný text premonstráta Jeana Le Paigeho.

Konec osmnáctého až začátek dvacátého století je charakteristický vznikem mnoha řeholních kongregací, nové formy řeholního života. I v premonstrátské spiritualitě vznikala taková společenství a často vycházela právě z III. řádu, případně se jednalo o řeholní společenství III. řádu. Zde se však již opět jedná o zasvěcený život, jsme tedy na jiné rovině než u „laických“ terciářů.

V roce 1923 potvrdil papež Pius XI. třetí premonstrátský řád a také prvenství premonstrátského řádu v založení třetího řádu v církvi. Poté byla poprvé sepsána statuta pro premonstrátské terciáře. Z roku 1959 pak pochází Direktorium spiritualae, soubor duchovních zásad pro řád, jehož jedna kapitola rozebírá zásady pro život terciářů.

Doba po II. vatikánském koncilu přinesla i větší zájem o terciáře, i když chyběla přesnější pravidla a jasnější organizace. Po generální kapitule 1976 se Komise pro kanonický život a spiritualitu ujala úkolu zrevidovat duchovní náplň III. řádu. Na generální kapitule 1982 bylo rozhodnuto přepracovat stávající pravidla, a tak byl pro kapitulu ve Steinfeldu roku 1988 připraven text statut pro členy III. řádu, který byl generální kapitulou schválen. Text ponechává dosti široké hranice a každá kanonie má právo si text upřesnit vlastními pravidly ze statut vycházejících.⁶⁵

V současné době můžeme být opět svědky rostoucího zájmu o terciáře ze strany řádu. Podporování generálním opatem Thomasem Hangrättingerem uspořádali někteří členové tehdejší Komise pro spiritualitu v roce 2005 první mezinárodní setkání premonstrátských terciářů. Setkání se zúčastnilo zhruba 60 zástupců terciářů z různých zemí, z Evropy i USA. Na setkání se ukázalo, že toto hnutí je, zvláště v některých

⁶⁵ Srov. SUCHÁN, O.PRAEM, Filip M. Dějiny třetího řádu. *Strahovský klášter* [online]. 2008 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.strahovskyclaster.cz/webmagazine/page.asp?idk=323>

zemích, např. USA, velmi silné a počet terciářů často přesahuje počet členů kanonie. Společenství také pod různými názvy funguje v různých zemích různě.

Zpráva a závěry tohoto setkání byly předloženy generální kapitule roku 2006, na které byli přítomni dokonce 3 zástupci terciářů různých jazykových skupin jako delegáti, což bylo poprvé v historii řádu. Plodem této iniciativy bylo ustanovení nové řádové komise, Komise pro premonstrátské terciáře, již byla svěřena péče o III. řád. Mezi její aktivity patří také podpora setkávání terciářů na mezinárodní a národní úrovni. Od jejího založení se v roce 2009 uskutečnilo již II. mezinárodní setkání v Tongerlo (Belgie) a komise připravila návrh obsahu Příručky pro premonstrátské terciáře, kterou by si měly jednotlivé národní skupiny samy sestavit. Na blížící se generální kapitulu řádu v červenci 2012 jsou opět přizváni zástupci terciářů, tentokrát po jednom zástupci ze čtyř jazykových skupin – anglické, francouzské, německé a české.

2.3 Charakteristika III. řádu

Text statut třetího premonstrátského řádu schválených generální kapitulou ve Steinfeldu roku 1988 má tři části. První tvoří historie, druhou spiritualita a třetí samotné stanovy. Zatímco samotné stanovy jako právní text vymezují vzájemná práva a povinnosti terciářů a kanonie, k níž jsou přidruženi, část o spiritualitě je krásným duchovním textem, který dává základy pro praktické žití a naplňování premonstrátské spirituality v osobě člena třetího řádu. Vyjdeme nyní z tohoto textu a pokusíme se tyto základní prvky nastínit. Možná bude až překvapující, jak tento text z roku 1988 v sobě odráží budoucí *Prohlášení o poslání premonstrátského řádu*.

Výchozím bodem je zde opět Boží povolání jako základ celého našeho žití. Naše lidské a křesťanské povolání vychází ze křtu. Tím, že se Bůh vtělil, nás povolal k tomu, abychom žili naplno své lidství. Přijetím premonstrátské spirituality se dostává osobě možnost povznést se k Bohu, ale není vytržena z jejích lidských podmínek, naopak, vyžaduje se od terciáře, aby žil naplno na tom místě ve světě, do kterého jej Bůh postavil.

Premonstrátský terciář se má snažit vnášet kanovnícký ideál Premontré do svého každodenního života, což znamená vytvářet ve svém okolí prostředí „přátelství, lásky a služby“,⁶⁶ budovat skrze tyto postoje upřímná a opravdová společenství, a to nejen

⁶⁶ *Statutes of the secular Tertiari Order of Prémontré*. Steinfeld, 1988.

mezi sebou navzájem jako bratři a sestry, ale také ve vztahu k řeholní rodině příslušné kanonie a ve všech lidských (pracovních, rodinných, církevních) společenstvích, jichž jsou součástí. Všude tam se mají snažit o jednotu a bratrství. Z premonstrátských terciářů má vyzařovat přátelství, radost a naděje, které mají vnášet do všech svých vztahů. Podle příkladu sv. Norberta mají na budování společenství pracovat také svojí snahou o smíření a pokoj mezi lidmi. „V protikladu k individualistickým a egoistickým tendencím, hlásáme nejen svými slovy, ale zvláště svým životem, že člověk může být velký jen tehdy, když se dává druhým.“⁶⁷

Dalším znakem života terciáře má být usilovné hledání Boha, jak to můžeme vidět i v samotné spiritualitě premonstrátských řeholníků a v *Prohlášení o poslání premonstrátského řádu*. Místy tohoto hledání pak má být na prvním místě vlastní duše, dále životní podmínky a okolnosti, ostatní lidé a vše stvořené.

Text staví terciářům před oči opět vzkříšeného Krista, který jediný je zdrojem jejich snah o vytváření lepší společnosti a také tím, kdo působí jejich naplnění. Po vzoru sv. Augustina ho mají napodobovat především úsilím o lásku ke všem. „Náš život je inspirován také svatým Norbertem, mužem obrácení, mužem církve, apoštolem eucharistie a pokoje.“⁶⁸ Každý terciář je vázán k tomu, aby usiloval o vnitřní obrácení, k tomu využíval praxe zpytování svědomí a sv. smíření, a aby dle svých možností odstraňoval ze svého života zlo.

Častá účast na eucharistické oběti a setkávání s eucharistickým Kristem jsou cestou k naplňování terciářského povolání. Dle svých možností se mají také účastnit liturgické modlitby své kanonie nebo se s ní alespoň na dálku v této modlitbě spojovat. Ačkoli to může být náročné, jsou terciáři vedeni k tomu, aby věnovali pravidelně čas liturgické a osobní modlitbě. Osobní modlitba má být také živena Božím slovem a vztahem k Panně Marii.

Liturgická modlitba zároveň podporuje spojení s církví, jíž má být tak jako Norbert každý terciář věrný a podílet se v míře jemu možné na životě a poslání místní církve svým zapojením do života farnosti či diecéze. Pokud má vlastní premonstrátská kanonie svou pastorační činnost, má se na ní také podílet. V tomto tkví naplňování misijního poslání řádu. To má být však také naplňováno v aktivitě člena na různých místech,

67 Tamtéž.

68 *Statuta*, čl. 28.

ve kterých se pohybuje, včetně místa zaměstnání. „Ve stopách Ježíše a svatého Norberta chceme skrze naše (terciářská) společenství svědčit o přítomnosti Boží ve světě.“⁶⁹

První článek právnické části, tedy vlastních statut, říká: „Členové třetího premonstrátského řádu, kněží nebo laici, se zavazují usilovat o křesťanskou dokonalost, inspirování kanovníckou tradicí, kterou žije řád řeholních kanovníků z Prémontré, a touží podílet se na evangelizaci světa ve spojení s premonstrátským řádem a pod jeho vedením (viz kánon 303).“⁷⁰ Tento článek svým způsobem shrnuje výše řečené, vyjadřuje totiž samotnou podstatu premonstrátského terciářství.

Prakticky to znamená, že každé terciářské společenství je vždy spojeno s konkrétní premonstrátskou kanonií. Zřizovatelem společenství je představený kanonie. Společenství může zvolit vlastní název a sestavit vlastní upřesňující pravidla ve shodě s obecnými statuty. Zvolí si vlastní vedení. Představený domu pak určí řeholníka či řeholnici a pověří jej péčí o III. řád. Komunikuje s III. řádem, je prostředníkem mezi společenstvím terciářů a řeholní komunitou, pomáhá např. při organizaci setkání apod.

Noví členové jsou přijímáni stanoveným obřadem tzv. obláčky po uplynutí určité zkušební doby, během níž se zájemce seznamuje s životem a spiritualitou společenství. Po určité době může (ale nemusí) složit slib, jehož obecným obsahem je příslib žít podle premonstrátských zásad a každý terciář k němu může přidat ještě vlastní konkrétní závazek.

S určitými dny, zvláště svátky premonstrátských svatých či výročí slibu, mohou za běžných podmínek terciáři získat plnomocné odpustky. Mají také „podíl na duchovních milostech kanonie, k níž patří.“⁷¹

Společenství se má pravidelně setkávat, v ideálním případě jedenkrát měsíčně, nedovolují-li to podmínky, tak alespoň jedenkrát ročně na tzv. kapitule společenství. Společenství je možné svobodně opustit.⁷² „Premonstrátský řád se zavazuje poskytovat členům třetího řádu duchovní péči a bratrskou lásku.“⁷³

Vzhledem k tomu, že premonstrátský řád je řádem decentralizovaným, tzn. že každá kanonie má právo samostatně rozhodovat o svých záležitostech, záleží na každé

69 *Statuta*, čl. 39.

70 *Statuta*, čl. 40.

71 *Statuta*, čl. 52.

72 Založeno na Statutech, články 16 – 60.

73 *Statuta*, čl. 59.

kanonii, jak jsou v ní terciáři podporováni. Pro existující společenství to také znamená, že to, co je zvykem u jedné kanonie, může být nepřipustné u druhé. Důsledkem toho můžeme vidět velkou variaci v konkrétním způsobu života terciářských společenství při různých kanoniích u nás i ve světě.

3 Předpoklady vzniku premonstrátského sekulárního institutu, jeho poslání a program

Muž, který je dnes povolán žít v premonstrátské spiritualitě, se buď může stát členem mužské kanonie, a většinou přijme kněžské svěcení, nebo členem III. řádu. Žena s povoláním k téže spiritualitě má možnost vstoupit do kontemplativní ženské kanonie či se stát členkou Kongregace sester premonstrátek, nebo také členkou III. řádu. III. řád je však životní forma určená především všem laikům žijícím ve světě, členy se většinou stávají vdané ženy a ženatí muži, kteří tak o tento duchovní rozměr obohacují svůj manželský život. Existují však také osoby, které v sobě sice rozpoznaly povolání k zasvěcenému životu v premonstrátské spiritualitě, ale ne ke vstupu do kongregace či mužské nebo ženské kanonie. Tyto osoby jsou odkázány na III. řád, ve kterém sice také mohou složit slib a žít soukromé zasvěcení, ale tento způsob nenaplnuje jejich touhu po společenství osob žijících stejným způsobem života a po oficiální formě zasvěceného života uznané církví.

A přece díky iniciativě mnoha lidí v uplynulých staletích, zvláště pak ve 20. století, dnes kromě tradičních řeholních institutů církev za právoplatnou formu zasvěceného života uznává ještě sekulární instituty a společnosti apoštolského života. Je to jistě milost a vedení Ducha Svatého, že stále rozšiřuje pluralitu životních forem v církvi a dává povstat formám, které odpovídají potřebám společnosti. V církvi se tedy tato forma života již delší dobu rozvíjí, existují sekulární instituty mnoha spiritualit. Je možné, aby vznikl premonstrátský sekulární institut? Pokud ano, čím by se měl život jeho členů vyznačovat? Na tyto otázky se pokusíme v této kapitole odpovědět. Nejprve si představíme sekulární instituty obecně, jejich vznik a charakteristické znaky života, a poté se budeme zabývat myšlenkou možného premonstrátského sekulárního institutu.

3.1 Sekulární instituty

„Sám Duch svatý, který je podivuhodným dárcem rozmanitých darů, také v dnešní době podnítl vznik nových forem zasvěceného života, jakoby chtěl ve své moudré prozíravosti odpovědět na nové požadavky, s nimiž se dnes setkává církev, když plní své poslání mezi lidmi. Zde máme na mysli především sekulární instituty, jejichž členové touží prožívat své zasvěcení Bohu životem ve světě, vyznáváním evangelijních

rad v situaci současné společnosti, aby byli jakýmsi kvasem moudrosti přímo uprostřed života kulturního, ekonomického i politického.“⁷⁴

Takto hovoří papež Jan Pavel II. o sekulárních institutech ve své exhortaci *Vita consecrata* a vyjadřuje tím stručnou charakteristiku této nové formy zasvěceného života. Již ze samotného názvu (sekulární = světský) lze vyčíst, že se jedná o život ve světě. Ne tedy v řeholním domě, jako je tomu u institutů řeholních, přesto plně oddáni a zasvěceni Kristu. Jednotliví členové většinou žijí sami ve světě, aby mohli svět posvěcovat „zevnitř“. Podle dekretu O přizpůsobené obnově řeholního života *Perfectae caritatis* žijí tyto členové právoplatně a plně závazek evangelijních rad a je důležité, aby si tyto společnosti zachovaly svůj světský charakter, aby se tak mohly bez omezení věnovat svému apoštolátu.⁷⁵

Zaměříme se v následujících kapitolách nejprve na vznik a vývoj této formy zasvěceného života a potom se budeme podrobněji zabývat tím, jaké jsou vlastní charakteristické prvky tohoto způsobu života.

3.1.1 Vznik a vývoj sekulárních institutů

Je zřejmé, že od samého počátku církve se v ní objevují lidé žijící své zasvěcení individuálně, nejstarší individuální formou jsou tzv. zasvěcené panny. Nebudeme se zde však věnovat celkovému vývoji od prvních staletí církve, ale zaměříme se na období pozdějších dějin, kdy už v institucionálně vyvinuté církvi se konstituují prvotní formy pozdějších sekulárních institutů. Chceme tak ukázat, jak se církev postupně otevírala tomuto novému způsobu zasvěceného života a jak došlo k jeho uznání. Je možné díky tomu vidět, jak roste význam i množství sekulárních institutů a že se jedná o právoplatnou formu zasvěceného života, která plně odpovídá potřebě těch, kteří chtějí žít zasvěcení ve světě.

V 16. století se církev snaží vypořádat s reformací a rostoucím protestantským hnutím. V této době má žena stále ještě pouze dvě možnosti – buď se vdát, nebo vstoupit do kláštera s klazurou. Jinou formu života zasvěceného církev nezná. Právě v této době se objevuje sv. Angela Mericiová, která se stává průkopnicí života Bohu

74 JAN PAVEL II. *Vita consecrata*. Apoštolská exhortace O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě ze dne 25. 3. 1996. In: *Zasvěcený život ve světle reformy Druhého vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 1997, s. 223.

75 Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil. Dekret o přizpůsobené obnově řeholního života. *Perfectae caritatis*. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995, s. 372.

zasvěceného ve světě. V roce 1530 zakládá skupinu žen, které chtějí žít podle evangelních rad ve své rodině. Doba však ještě pro tuto formu života nebyla připravená a skupina nakonec musela přijmout formu života klášterního.⁷⁶ Rozhodně však dílo této ženy mělo vliv na vznik kongregací a činných ženských řeholních společností.

V 19. století můžeme vidět skupiny laiků, mužů a žen, kteří chtějí žít soukromě podle evangelních rad. Reakcí na toto hnutí a také určitým posunem je dekret *Ecclesia Catholica* vydaný v roce 1889 tehdejší kongregací pro záležitosti řeholníků. Dekret stanovuje normy pro tyto skupiny laiků, které nazývá Zbožná sdružení a svěřuje je pravomoci biskupů. Nehovoří se zde však ještě o zasvěceném životě.⁷⁷

V roce 1938 existovalo asi dvacet takových sdružení. Jejich zakladatelé se každý rok setkávali v St.Gallen ve Švýcarsku pod vedením P. Agostina Gemelliho OFM. Tato setkání měla souhlas tehdejšího papeže Pia XI. Právě na setkání v roce 1938 se tito zástupci dohodli na podepsání petice Sv. otci s prosbou, aby jejich sdružení právně uznal.⁷⁸ Nedostalo se jim však kladné odpovědi a vypadalo to, že není naděje, aby zasvěcení laici ve světě dosáhli v církvi právního statutu.⁷⁹

V roce 1947 však v celé záležitosti nastává obrat, protože papež Pius XII. vyhláší apoštolskou konstituci *Provida Mater Ecclesia*, která se stává zásadním dokumentem pro tato laická sdružení a dává vznik sekulárním institutům, čímž právně a oficiálně ustavuje tento nový způsob zasvěceného života. Jeho hlavními znaky jsou život ve světských podmínkách, profese evangelních rad a apoštolát. Svou přítomností ve světě se mají stát těmi, kdo obnovují společnost zevnitř a jsou schopni dostat se na místa, která jsou kněžím a řeholníkům nepřístupná.⁸⁰ O rok později vydává též papež motu proprio *Primo feliciter*, které je určitým komentářem a interpretací předchozí konstituce. Sekulární instituty svěřuje do péče Kongregace pro řeholníky.⁸¹

Pro další vývoj pak sehrálo roli několik následujících mezinárodních setkání, na kterých se především vyjasňovaly důležité otázky týkající se tohoto způsobu života.

76 Srov. KUBÍKOVÁ, Zuzana. *Evangelijní rada poslušnosti v sekulárních institutech podle závazných církevních dokumentů*. Olomouc, 2002. Diplomová práce. Cyrilometodějská teologická fakulta univerzity Palackého, s. 10.

77 Srov. *Tamtéž*, s. 10.

78 Srov. GOFFI, s. 833.

79 Srov. KUBÍKOVÁ, Zuzana. *Evangelijní rada poslušnosti v sekulárních institutech podle závazných církevních dokumentů*. Olomouc, 2002. Diplomová práce. Cyrilometodějská teologická fakulta univerzity Palackého, s. 11.

80 Srov. GOFFI, s. 833.

81 Srov. KUBÍKOVÁ, s. 12.

Bylo na nich také zřejmé, jak postupně roste počet sekulárních institutů. Na setkání ve Francii v roce 1963 bylo možné vidět zástupce čtyřiceti sekulárních institutů.⁸²

Zde je také potřeba zmínit úlohu velkého teologa 20. století Hanse Urs von Baltasara, který se věnoval intenzivně problematice sekulárních institutů a zabýval se jejich spiritualitou, kterou teologicky promýšlel. Podle něj je díky sekulárním institutům možné zpřítomnit opět křesťanství ve světě. Určitou roli zde také sehrála diskuze mezi ním a Karlem Rahnerem o postavení a roli laika v církvi, přičemž Rahner považuje členy SI za řeholníky, kdežto Balthasar v nich vidí laiky, v nichž se však ztrácí rozdíl mezi řeholníkem a laikem. Také jim podle něj přísluší větší samostatnost, než laikům té doby církev přisuzuje.⁸³

Následuje II. vatikánský koncil, jehož formulace týkající se zasvěceného života obecně mají zásadní vliv také na život sekulárních institutů.⁸⁴ Dalším krokem je I. mezinárodní kongres v roce 1970 v Římě, kterého se účastnilo devadesát dva sekulárních institutů. Poté vznikla Světová konference SI, která se ujala organizace těchto mezinárodních setkání. Zároveň shromažďuje velké množství dokumentů a proslavů adresovaných sekulárním institutům⁸⁵, které je možné nalézt na jejich internetových stránkách včetně seznamu existujících SI. Podle statistiky z roku 2005, kterou uvedla Ewa Kusz, předsedkyně Světové konference SI, v rozhovoru pro Radio Vatikán, existuje celkem 215 sekulárních institutů s počtem 32 653 členů a 2 842 kandidátů, nejvíce členů i institutů je v Itálii.⁸⁶

Nutno ještě dodat, že nové období pro život SI nastalo rokem 1983, kdy byl vydán nový Kodex kanonického práva, ve kterém je jim věnovaná celá kapitola a která znamená systematické právní normy pro tuto formu života, kterou řadí mezi oficiální, církví uznané formy zasvěceného života.⁸⁷

82 Srov. *Tamtéž*, s. 12.

83 Srov. AMBROS, P. *Laik a jeho poslání. Mučenicví a svědectví*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2011, s. 114-131.

84 Srov. *Tamtéž*, s. 13.

85 Srov. *Tamtéž*, s. 13.

86 Srov. JOB. Statistika sekulárních institutů. ČESKÁ SEKCE Vatikánského rozhlasu. *Radio Vaticana.cz* [online]. 3. 2. 2007 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=7224>

87 Srov. KUBÍKOVÁ, s. 14.

3.1.2 Charakteristické znaky života v sekulárních institutech

Jak už bylo řečeno, život člena sekulárního institutu je specifický, zvláště tím, že je životem uprostřed světa, ve světských podmínkách. Před vydáním *Provida Mater Ecclesia* byl zasvěcený život v církvi vyhrazen pouze řeholníkům. Uvažovalo se o něm pouze jako o životě ve společenství, tzv. „pod jednou střešou“, a prvotně jako o způsobu života, kterým se zasvěcené osoby svým způsobem vydělují ze světa, i když se mnohé do něj „vrací“ svou apoštolskou činností. V této konstituci však dochází naplnění touha již tehdy mnoha laiky žitá - aby laici mohli mít plnou účast na zasvěceném životě. Konstituce *Provida Mater Ecclesia* a následné motu proprio dávají jasné pokyny pro uspořádání sekulárních institutů.

V motu proprio *Primo feliciter* se říká, že „život v sekulárním institutu je život zcela zasvěcený Bohu a duším, žitý ve světě a uznaný církví.“⁸⁸ Zdůrazňuje, že světskost těchto institutů je jejich základním konstitutivním prvkem, který musí být zřejmý ze všeho, co se jich týká. Jejich život je postaven zcela na profesi třech evangelních rad – čistoty, chudoby a poslušnosti – a musí být přizpůsoben světským podmínkám.⁸⁹

Kodex kanonického práva členům sekulárních institutů doporučuje, aby se věnovali vytrvalé modlitbě, četbě Písma svatého, každoročně se účastnili exercicií a na základě vlastních pravidel si zvolili vlastní praxi duchovního života. Jejich život musí vycházet ze vztahu s Kristem, aby své povolání mohli žít věrně. Dalšími prvky, které podporují jednotu s Bohem a které by tedy měly být součástí jejich života, jsou každodenní mše svatá, je-li to možné, časté přijímání svátosti smíření a duchovní vedení.⁹⁰

Instrukce Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života *Znovu začít od Krista* ze dne 19. 5. 2002 klade velký důraz na prvenství duchovního života v životě zasvěcených osob, protože jen skrze opravdový duchovní život budou moci prožívat zvláštní společenství lásky s Kristem, středem jejich života a původcem každé jejich činnosti.⁹¹ „Evangelní rady mají smysl jen natolik, nakolik

88 PIUS XII. *Primo feliciter*: Motu proprio. THE HOLY SEE. *Vatican* [online]. Rome, 12 March 1948 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z:

http://www.vatican.va/holy_father/pius_xii/motu_proprio/documents/hf_p-xii_motu-proprio_19480312_primo-feliciter_en.html, čl. 9.

89 Srov. *Tamtéž*, čl. 5.

90 Srov. KODEX KANONICKÉHO PRÁVA (1983). In: *Zasvěcený život ve světle reformy Druhého vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. Kán. 719, s. 165

91 Srov. KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Znovu začít od Krista*. Instrukce Obnovené úsilí zasvěceného života v třetím tisíciletí ze dne 19.5.2002. Olomouc: Matice cyrilometodějská. 2003, čl. 22, s. 30.

pomáhají zachovat a podporovat lásku k Pánu v plné učenlivosti k jeho vůli.⁹² Instrukce připomíná základní prvky, které mají být součástí duchovního života, aby mohl rozvíjet lásku k Pánu. „Každé povolání k zasvěcenému životu vzniklo v kontemplaci, ve chvílích intenzivního společenství a hlubokého přátelství s Kristem, z krásy a ze světla, které vycházelo z jeho tváře. Tam dozrála touha být navždy s Pánem... Každé povolání má stále dozrávat v tomto důvěrném přátelství s Kristem.“⁹³ Základním prostředkem pro rozvoj tohoto vztahu je pravidelný každodenní rozhovor s ním, sdílení všeho, co člověk prožívá, hledání světla pro další kroky. Tomuto je třeba zůstat věrný, i když se nás dnešní svět snaží mnoha prostředky od této praxe odvádět.⁹⁴

Konstitutivním prvkem zasvěceného života jsou sliby evangelních rad – čistoty, chudoby a poslušnosti. Člen sekulárního institutu je přijímá jako laik ve svých světských podmínkách, kterým je jejich prožívání přizpůsobeno, aniž by došlo ke zmírnění těchto slibů. Ačkoli to přináší určité těžkosti, nejde o rozmělnění jejich obsahu vytvářením kompromisů se světem, ale o opakovanou konfrontaci s evangeliem a Pánovými požadavky.⁹⁵

Evangelní rady jsou součástí tzv. ekonomie vykoupení, protože vedou člověka k tomu, aby celý svůj život a zvláště své srdce uzpůsobil a proměnil na základě jejich požadavku. Čistota, chudoba a poslušnost pomáhají uspořádat v srdci člověka jeho vztah ke světu v oblasti touhy těla, očí a pýchy. Čistota proměňuje to, co vychází z touhy těla, chudoba to, co vzbuzuje naši touhu díky tomu, co vidíme, a poslušnost vše, co se v našem srdci rodí z pýchy.⁹⁶

Evangelní radu čistoty definuje CIC kán. 599 jako „znamení budoucího světa a zdroj větší plodnosti v nerozděleném srdci“ a obsahuje v sobě „povinnost dokonalé zdrženlivosti v životě bez manželství.“⁹⁷ Muž či žena volí panenství jako výraz bezvýhradné lásky ke svému Pánu. To jim umožňuje věnovat se plně Božím věcem (viz 1 Kor 7,34), ale zároveň být svědectvím a předobrazem tomuto světu oné absolutní

92 Tamtéž, čl. 22.

93 Tamtéž, čl. 25.

94 Srov. *Tamtéž*, čl. 25.

95 Srov. BALTHASAR, H.-U. von. *Laik a řeholní stav*. In: AMBROS, P. *Laik a jeho poslání. Mučednictví a svědectví*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2011, s. 171.

96 Srov. JAN PAVEL II. *Redemptionis donum*. Apoštolská exhortace O Bohu zasvěceném řeholním životě ve světle Kristova vykoupení ze dne 25. 3. 1984. In: *Zasvěcený život ve světle reformy Druhého vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, čl. 9, s. 204.

97 CIC, Kán. 599.

a výlučné posmrtné lásky Boha a člověka.⁹⁸ Zcela základním ovocem tohoto způsobu života v panenství je pak skutečnost, že srdce člověka je schopné širšího záběru, protože se podle vzoru Kristova učí milovat všechny nesobecky a svobodně.⁹⁹ Těžkost pro život v sekulárním institutu může spočívat v přirozené potřebě po lidském kontaktu, je třeba, aby bylo společenství institutu pro své členy oporou. Zároveň je nutný zralý vztah k vlastní sexualitě a praktikování pozitivní askeze.¹⁰⁰

O evangelní radě chudoby říká Kodex kanonického práva, že „kromě života ve skutečné chudobě a v duchu chudoby, vedeného v pracovitosti a střídmosti, vzdáleného od pozemského bohatství, obsahuje závislost a omezení v užívání majetku a nakládání s ním podle norem vlastního práva jednotlivých společností.“¹⁰¹ V Kán. 712 pak dodává, že stanovy, upravující závazky členů sekulárních institutů ohledně evangelních rad, musí vždy respektovat světský charakter a způsob života ve světě. Je zde tedy jasné, že v sekulárních institutech jednotliví členové žijící sami disponují vlastním majetkem, stanovy institutu však mohou jeho užívání omezit anebo podrobit schvalování představenými tak, aby byl zachován duch chudoby či určité jednoduchosti života. Vzorem chudoby je Kristus, který ač bohatý, stal se chudým, abychom my jeho chudobou zbohatli (srov. 2 Kor 8,9). Bůh nás svojí chudobou obohatil. Těm, kteří dobrovolně volí ducha chudoby, nabízí tutéž možnost, aby ve své chudobě našli zdroj obohacující druhé, zdroj, jehož pramenem je Bůh.¹⁰² Plodem chudoby je pak svoboda od věcí a objevení Krista jako jediného pravého pokladu.¹⁰³ V sekulárním institutu půjde hlavně o chudobu ducha, vnější chudoba musí odpovídat podmínkám a potřebám profese a každodenního života.¹⁰⁴

Evangelní rada poslušnosti podle CIC kán. 601 „zavazuje k podřízení vůle zákonným představeným jako zástupcům Boha, když dávají příkaz podle vlastních stanov.“ Platí zde tedy to, co o chudobě. Jiné bude prožívání poslušnosti u řeholníka, který žije každodenně se svým představeným v komunitě, a jiné osoby zasvěcené v sekulárním institutu, která nežije v podmínkách, které by vyžadovaly každodenní souhlas představeného. I on má však žít poslušnost vůči svému představenému, jehož hlavním

98 Srov. *Redemptionis donum*, čl. 11.

99 Srov. *Znovu začít od Krista*, čl. 22.

100 Srov. BALTHASAR, s. 171-172.

101 CIC, Kán. 600.

102 Srov. *Redemptionis donum*, čl. 12.

103 Srov. *Znovu začít od Krista*, čl. 22.

104 Srov. BALTHASAR, s. 173.

úkolem je povzbuzovat členy institutu v naplňování jejich charismatu. Zároveň má být i průvodcem v hledání a podřízenosti vůli Boží.¹⁰⁵ Poslušnost a podřízenost vůli Boží ve všech oblastech života je také podstatou evangelní rady poslušnosti. Má vést zasvěcenou osobu k tomu, že „vkládá celý život do jeho rukou“¹⁰⁶ a je otevřena Boží vůli, kterou čte z denních událostí, ze znamení času a potřeb světa.¹⁰⁷

Dalším důležitým aspektem života je apoštolát. V *Primo feliciter* se klade na apoštolát velký důraz, má totiž prostupovat celým životem osoby zasvěcené v sekulárním institutu. Jeho zdrojem má být vnitřní jednota s Bohem a doprovodnými znaky láska k druhým.¹⁰⁸ Žije-li člen institutu pravdivě podle slibu evangelních rad a v jednotě s Bohem, pak celý jeho život je svědectvím, apoštolátem a upřímná láska k druhým, ke kterým ho vnější okolnosti života, zaměstnání, církevní společenství přivádějí, je zdrojem hledání, jak svým životem svědčit o Bohu. Není to snadné a často je osoba omezena na pouhé „bytí“ s druhými. Pokud se ale nechává každodenně ozařovat Kristovou tváří, pak se z jeho tváře bude odrážet k druhým. Pak je tím pravým kvasem, který proměňuje „zevnitř“. Podle Hanse Urs von Balthasara mají právě sekulární instituty velký potenciál pro apoštolát spojením laického a řeholního života, protože jejich členové žijí ve svobodě od běžných laických povinností, jako je péče o rodinu, a jejich zasvěcení jim umožňuje dát se apoštolátu naplno.¹⁰⁹ „Na to, aby mohl (laik) ztělesňovat apoštolát ve velkém pavlovském smyslu, bude potřebovat být plně svobodný pro službu evangeliu, i uprostřed světa a povolání.“¹¹⁰ S tím také souvisí skutečnost, že by (podle téhož autora) členové sekulárních institutů neměli skrývat svou identitu, ale mělo by být jasné, kvůli komu a pro jaké hodnoty se vzdali manželství. Není třeba vždy zabíhat do detailů, spíše jde o otevřené vyznání, komu osoba v apoštolské službě patří.¹¹¹

Posledním aspektem, který chceme zmínit, je společenství. CIC v kánonu 716 říká: „Členové téže společnosti zachovávají vzájemné společenství a bedlivě dbají o ducha jednoty a o opravdové bratrství.“ Z toho vyplývá, že členové SI mají prožívat vzájemné

105 Srov. KUBÍKOVÁ, s. 58.

106 *Znovu začít od Krista*, čl. 22.

107 Srov. PAUL VI. A new and original form of consecration: To the Heads of Secular Institutes, September 20th, 1972. In: CMIS. *SECULAR INSTITUTES - Documents of the Church on Secular Institutes* [online]. 2000 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.cmis-int.org/index.php?pagina=101>

108 Srov. *Primo feliciter*, čl. 6.

109 Srov. BALTHASAR, s. 142-145.

110 Tamtéž, s. 145.

111 Srov. *Tamtéž*, s. 179.

společenství s ostatními členy, i když nežijí společně. Ve *Vita consecrata* čteme: „Od zasvěcených osob je naléhavě požadováno, aby prožívaly opravdové společenství a žily duchovností, jako svědci a zároveň tvůrci vize společenství, která podle Boží vůle má své místo na samém vrcholu lidských dějin.“¹¹² Členové sekulárních institutů mají skrze vzájemné kontakty, setkávání a modlitbu udržovat, prohlubovat společenství a jednotu mezi sebou navzájem. Vzdálenost a vytíženost jednotlivých členů na různých místech může být občas překážkou vzájemného setkání, ale je zřejmé, že by vzájemný kontakt měl být jednou z priorit. V nevýhodě fyzické vzdálenosti členů je však zřejmě možné nalézt i výhodu, jelikož nedochází k pnutí, která mohou být problematická v životě pod jednou střechou. O to více je však třeba pracovat na vytváření a prohlubování vzájemnosti a jednoty společenství. Instrukce *Znovu začít od Krista* velmi pěkně a prakticky shrnuje logické důsledky spirituality společenství: „Sdílet radosti a utrpení bratří, vytušit jejich přání a postarat se o jejich potřeby, nabídnout jim opravdové a hluboké přátelství... schopnost vidět v druhém především to pozitivní, abychom ho mohli přijmout a ocenit jako Boží dar; to je umění vytvořit prostor bratru tím, že ponese břemena jeden druhému.“¹¹³

3.2 Premonstrátský sekulární institut

Spojíme-li, co bylo řečeno o sekulárních institutech a o spiritualitě premonstrátského řádu, můžeme se pokusit vytvořit obraz životní formy, která by tímto spojením mohla vzniknout.

V roce 1997 se v Římě konal kongres O povolání ke kněžství a zasvěcenému životu v Evropě. Plodem tohoto setkání, na kterém se hovořilo o současné situaci těchto povolání, je dokument *Nové povolání pro novou Evropu*. V tomto dokumentu se píše: „Místní církve je jako kvetoucí zahrada s bohatou pestrostí darů a charizmat, hnutí a služeb... Je potřeba se otevřít novým charizmatům a službám, možná odlišným od obvyklých charizmat a služeb. Zhodnocení a postavení laikátu je znamením doby, které ještě musí být plně objeveno. Ukazuje se jako stále plodnější.“¹¹⁴ Tato slova dávají naději, že církve je otevřená vanutí Ducha Svatého a k její podstatě patří tyto nové cesty

¹¹² *Vita consecrata*, čl. 46.

¹¹³ *Znovu začít od Krista*, čl. 29.

¹¹⁴ KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, KONGREGACE PRO VÝCHODNÍ CÍRKVE, KONGREGACE PRO SPOLEČNOSTI ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Nové povolání pro novou Evropu*. Papežské dílo pro povolání v církvi ze dne 6. ledna 1998. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2010, s. 16.

objevovat. Zároveň je církev jistě moudrou správkyní svěřených pokladů, a proto jí přísluší nové cesty dobře prozkoumat, než je schválí. Pokud je dílem Ducha, aby „zahradu církve“ byla obohacena „novým květem“, pak je možné, aby vznikl premonstrátský sekulární institut, i když by to bylo něco nového a neobvyklého. Zvláště pokud bychom chtěli, aby byl tento institut součástí řádu. „Postavení laického povolání je znamením doby,“ jak říká dokument. Zde hovoříme o laickém zasvěceném povolání. Je znamením doby.

Chceme na následujících stránkách postavit duchovní základ tomuto dílu jako inspiraci pro ty, kteří touží po tomto způsobu života, a zároveň předložit premonstrátskému řádu prosbu o zvážení a podporu tohoto díla. Nejedná se zde pouze o osobní projekt. Impulzem byl návrh generálního opata řádu na prozkoumání této otázky. Podíváme se tedy nyní na skutečnosti, které k tomuto jeho návrhu vedly.

3.2.1 Diskuze v premonstrátské rodině

V roce 2005 se uskutečnilo První mezinárodní setkání premonstrátských terciářů v opatství Mondaye ve Francii. Za přítomnosti generálního opata Thomase Handgrättingera a některých dalších premonstrátských řeholníků se zde sešlo asi 50 zástupců terciářů z celého světa, kteří tak měli možnost objevit různé způsoby prožívání svého laického povolání.¹¹⁵ Toto setkání bylo také příležitostí navázat mezinárodní kontakty a díky nim i po setkání sdílet různorodé aspekty ovlivněné růzností kultur a vzájemně se jimi inspirovat.

V kontinuitě navázaných kontaktů potom probíhalo Druhé mezinárodní setkání v roce 2009 v Tongerlo v Belgii, kterého se také účastnil generální opat. Během tohoto setkání byl generální opat dotázán na možnost založení premonstrátského sekulárního institutu. Opat slíbil, že se pokusí dát odpověď na tuto otázku, protože to odpovídá i duchu svatého Norberta, který se snažil hledat odpovědi s těmi, kteří k němu přicházeli. Je pravděpodobné, že byl na tuto věc dotázán z více stran, poněvadž ještě v závěru setkání učinil krok ke splnění toho, co slíbil. Ve své závěrečné řeči dal Komisi pro premonstrátské terciáře za úkol tuto záležitost prozkoumat a zjistit, zda je možné založit premonstrátský sekulární institut.¹¹⁶ Komise by měla generální kapitule

115 Srov. Report to the Premonstratensian Order on the First International Meeting of Norbertine Associates (*Mondaye Lāics 05*) held in the Abbey of Mondaye. June 30 to July 4, 2005.

116 Srov. HANDGRÄTINGER, T. InToNA09. Closing Reflection -Sunday, June 28, 2009.

v červenci 2012 předložit zprávu o tom, jak v této věci pokročila. Výsledky této práce by měly sloužit částečně jako podklad pro tuto zprávu.

3.2.2 Premonstrátská spiritualita jako styl života zasvěceného laika dnes

Čím by se tedy měl vyznačovat životní styl zasvěceného laika ve světě, který chce své zasvěcení prožívat v duchu následovníků sv. Norberta? Pokusíme se nyní dát tomuto životu určité ukazatele, či řekněme opěrné body. Budeme přitom následovat tři základní prvky premonstrátské spirituality, kterými jsou společenství (*communio*), kontemplace (*contemplatio*) a poslání (*actio*).

Premonstrát je ten, kdo žije společenstvím. Ve společenství prožívá svůj duchovní život a společenství vytváří. Žije-li zasvěcená osoba ve světě sama, je třeba, aby tento aspekt byl v jejím životě přítomný. Snaží se vytvářet a podporovat vztahy s lidmi, mezi kterými žije. Je-li součástí nějakého společenství, pak musí mít podíl na jeho růstu. Ať už snahou o budování jednoty, svornosti společenství nebo vlastní iniciativou ve vyhledávání a budování vztahů ve svém okolí. Zde dochází k prolínání s posláním, protože může dle svých schopností podporovat růst místní církve. Ať už tím, že se zapojí do určité aktivity místní církve, nebo jen tím, že „bude“ s lidmi a mezi lidmi. Nesmí se uzavírat do své samoty a izolovat se od lidí. Tomuto aspektu samozřejmě zcela přirozeně odpovídá společenství zasvěcených osob v sekulárním institutu. Zasvěcený premonstrát by měl tvořit společenství, dá se říci, že je skoro nezbytné, aby byl spojen s těmi, kteří žijí stejný způsob života. Sem také patří vztahy s ostatními formami premonstrátského života, tzn. s premonstrátskými řeholními bratry a sestrami a také se členy třetího řádu. Se všemi vytváří jednu rodinu. Zde se také nabízí otázka *stabilitas loci*, kterou premonstráti slibují věrnost jednomu místu. Premonstrát by měl cítit svázanost s místem, do kterého jej Bůh povolal. Pro zasvěceného laika žijícího ve světě to může znamenat zvláštní zpřízněnost s konkrétní premonstrátskou kanonií na způsob terciářů. Jakou podobu by však toto „spojení“ mohlo mít v případě členů premonstrátského sekulárního institutu prozatím zůstává otázkou, jejíž vyřešení by pravděpodobně přinesla až samotná praxe.

Dalším prvkem premonstrátské spirituality je kontemplace. Katechismus katolické církve překládá slovo kontemplace jako nazírání a vysvětluje je jako způsob modlitby, při němž upíráme svůj zrak na Pána a necháme se jím ozařovat a také rozjímáme o jeho

životě.¹¹⁷ Tento bod spirituality tedy zahrnuje vše, co se týká vztahu s Pánem, kterému zasvěcená osoba odevzdala celý svůj život. Jestliže má být Kristus středem života zasvěcené osoby¹¹⁸, pak je její povinností jej hledat v každém okamžiku svého života, v každé činnosti, v každém člověku. Zasvěcený premonstrát má být nesen touhou po Bohu, která jej vede jednak k tomu, aby se učil prožívat svůj život v Boží přítomnosti, a jednak k tomu, aby si denně vyhradil kvalitní čas na modlitbu. Osoba žijící své zasvěcení ve světě musí tento čas přizpůsobit svým časovým podmínkám a svému zaměstnání. Může to znamenat, že v různé dny se bude modlit v různém čase, nicméně rozhovor s Pánem je základní podmínkou pro růst zasvěceného života, bez něj není možné zůstat věrný svému povolání ve světě a Pánovu vedení.¹¹⁹

Součástí duchovního života bude také denní četba a rozjímání Písma sv. (*lectio divina*) po vzoru P. Marie. K základním úkonům duchovního života musí samozřejmě patřit mše svatá a přijímání eucharistického Krista. Jednak je to opět jeden ze základních prostředků pro růst vztahu s Pánem, a jednak je to projev eucharistické úcty vlastní premonstrátské spiritualitě. Bylo by dobré účastnit se mše svaté každodenně, někdy to však časové podmínky a zaměstnání člověku neumožňují. Pokud se tak stane, je třeba o to intenzivněji zůstat ve spojení s Pánem. Eucharistická úcta by se měla také projevit modlitbou před svatostánkem a adorací eucharistického Krista. Zde budeme narážet na potíž danou tím, že osoba zasvěcená ve světě většinou nemá možnost bydlet v domě s kaplí, je tudíž otázkou její vynalézavosti, aby alespoň jednou týdně strávila nějaký čas před svatostánkem, pokud to umožňují místní podmínky (přístupnost kostela atd., případně eucharistická adorace ve farnosti).

Každý premonstrát v sobě pociťuje zvláštní lásku k liturgii. Ta se u zasvěceného laika bude projevovat především zvláštní péčí o důstojné prožívání a slavení liturgie, například tou nejprostší věcí, jako je oblečení, které vhodně zvolené může podtrhnout slavnostnost mše svaté. Může tak být vzorem a příkladem tam, kde není citlivost pro toto rozlišení. Také liturgická modlitba bude součástí jeho duchovního života, především ranní a večerní chvály. Pokud má tu možnost a žije v blízkosti některé premonstrátské kanonie, bude jistě vhodná příležitostná účast na společné liturgické modlitbě bratří či sester.

117 Srov. *Katechismus katolické církve*. Praha: Zvon, 1995, čl. 2715.

118 Srov. *Znovu začít od Krista*, čl. 22.

119 Srov. *Tamtéž*, čl. 25.

Posledním prvkem, i když by měl stát spíše na počátku, je neustálá konverze, ke které jsou premonstráti povoláni. Jak se bude tato skutečnost projevovat v životě zasvěceného laika ve světě? Výše jsme uvedli, že hlavním prostředkem pro konverzi srdce je společenství, v němž premonstrát žije. To platí samozřejmě hlavně pro premonstrátské komunity. Pokud by existovalo společenství sekulárního institutu, pak jistě i vztahy s těmito bratry či sestrami by byly příležitostí k obrácení a lidskému růstu. Dá se však říci, že i mimo tato společenství Bůh pracuje na člověku a dává mu příležitosti k proměně srdce, k hlubší pokoře a přilnutí k Pánu, pokud člověk nežije izolovaně. Neustále je ve světě obkloповán lidmi a život přináší situace, skrze které může být člověk proměňován a nesen k větší duchovní i lidské zralosti.

Třetím základním prvkem premonstrátské spirituality je služba, poslání (*actio*). Můžeme také hovořit o apoštolátu, který je, jak uvádí Primo feliciter, podstatnou složkou sekulárních institutů.¹²⁰ V premonstrátské spiritualitě jde především o budování místní církve a společenství, pomoc chudým a trpícím, přinášení Krista nevěřícím, prokazování pohostinnosti a apoštolát pokoje a smíření.

Apoštolát premonstrátského laika žijícího zasvěcení ve světě může mít mnoho podob. Bude především záležet na místních podmínkách a možnostech místa, ve kterém žije, ale také na charakteru jeho osobnosti. V rámci případného sekulárního institutu by se samozřejmě jeho členové mohli spojit při určitém společném poslání, alespoň příležitostně (například nějaký víkendový program pro určitou skupinu lidí), ale spíše, alespoň v počátcích, půjde o aktivitu každého zvlášť. Již jsme zmínili zapojení do místní církve v aktivitách dané osobě blízkých (někdo má schopnosti pracovat s mládeží, jiný s jinou věkovou skupinou). Evangelizace nevěřících je alespoň v katolické církvi obecně slabším článkem, ne každý se cítí dostatečně silný pro přímou evangelizační akci. Jistě je však dnes možné se i u nás připojit ke společenstvím, která se této aktivitě věnují (např. tzv. františkánská misie, komunita Emanuel atd.) a více se i tomuto šíření víry otevírat. Většinou se však v civilním zaměstnání osoby pohybují mezi nevěřícími. Pokud člověk nezakrývá svoji identitu křesťana, přicházejí příležitosti hovořit s lidmi o víře. Může se také stát, že se lidé, s nimiž se osoba zasvěcená častěji setkává, začnou zajímat o její životní stav. Pak je jistě potřebné svědčit i o svém zasvěcení, je-li to v dané situaci vhodné. Větší čitelnost v této věci zabrání tomu, aby

120 Srov. *Primo feliciter*, čl. 6.

byla osoba vnímána jako „ztroskotanec“ v milostném životě, a naopak může stoupnout její vážnost, a tím i vliv na lidi v jejím okolí.

Poslední oblastí služby může být pro premonstrátského zasvěceného laika péče o chudé a trpící a pohostinnost. I zde půjde víceméně o vynalézavost jednotlivce v jeho přijímání těch, které mu Bůh posílá do cesty. Nemusí se jednat o fyzicky chudé a trpící, ale také o ty, kteří prožívají těžké životní situace anebo jsou chudí v duchovní oblasti. Zde se může zasvěcený premonstrát laik setkávat i v rámci vlastní církve s těmi, jejichž víra je plytká a potřebuje obohatit, prohloubit. I to může být pole jeho působnosti. Jistě nejvýraznějším prvkem je pak apoštolát pokoje a smíření. Vyzařuje-li člověk pokoj, ostatním je dobře v jeho přítomnosti a jsou více ochotni se mu otevřít. Tak lze skrze osobní vztahy zasévat Boha a pracovat na šíření Božího království.

Nastínili jsme značné množství možností, jakými může zasvěcený laik prožívat ve světě své poslání, svůj apoštolát. Ačkoli se nejedná o žádnou konkrétní činnost, ale spíše o náznaky, je třeba říci, že před sebou můžeme spatřit osoby, které svým uplatňováním premonstrátské spirituality postavené na zasvěceném životě budou do světa a svého konkrétního okolí vnášet konkrétní hodnoty a konkrétní akcenty formované charismatem řádu, které mu předal jeho zakladatel sv. Norbert. Zasvěcená osoba totiž nikdy nemůže žít sama pro sebe a, jak uvádí H. U. von Balthasar, taková osoba je svobodná pro apoštolát.¹²¹ Její život bude stát na třech evangelních radách a vztahu s Pánem, který sám ji povede k činnosti, ve které ji bude chtít mít.

3.2.3 Premonstrátská spiritualita v životě společenství zasvěcených laiků

Jestliže jsme v předchozí kapitole nastínili, jakým způsobem by se měla premonstrátská spiritualita odrážet v životě zasvěceného laika ve světě, pokusíme se nyní předložit návrh na uspořádání společenství, které by mohlo dát vznik sekulárnímu institutu.

Uvedli jsme, že prožívání a budování společenství je jedním ze základních stavebních kamenů premonstrátského života, a je tedy přirozené, dokonce snad nutné, aby každý, kdo chce žít podle odkazu svatého Norberta, byl součástí společenství, ve

121 Srov. BALTHASAR, s. 142-145.

kterém by tuto spiritualitu mohl prožívat. Proto i zasvěcený laik ve světě potřebuje konkrétní společenství osob, se kterými by mohl sdílet a prožívat stejné povolání a vytvářet s nimi rodinu. Jelikož by se jednalo o formu směřující k sekulárnímu institutu, bylo by to více společenství duchovní, jehož růst by stál na pravidelných setkáních a vzájemných kontaktech jednotlivých členů.

V dokumentu *Spojila nás v jedno Kristova láska* se píše: „Ještě dříve, než se společenství stane lidským výtvozem, je darem Ducha.“¹²² To je základní výchozí princip. Má-li jakékoli společenství fungovat, je nutné, aby bylo otevřené působení Ducha svatého, protože „Duch dává život“ (Řím 8,10). Je proto nezbytné, aby se jednotliví členové naučili jak sami, tak při společných setkáních vzývat Ducha svatého a jemu svěřovat veškerou svou činnost i život svého společenství.

Aby mohlo být společenství pro své členy oporou, je nutné budovat vzájemné vztahy. Jednak tím, že se budou členové za sebe navzájem modlit a udržovat vzájemné kontakty, a jednak tím, že se budou na společných setkáních učit vzájemné otevřenosti, v níž budou schopni sdílet radosti i starosti svého života. K vzájemnému poznávání a růstu vztahů může sloužit také společně prožitý volný čas, např. společný výlet, oslava narozenin, či jiné neformální akce. Každé společenství by mělo alepoň jedenkrát za rok společně strávit delší čas, ať už neformální, nebo duchovní např. společně prožité exercicie.

Aby se jednotliví členové mohli navzájem povzbuzovat v prožívání vlastní spirituality a společně ji prohlubovat, je nutné, aby se za tímto účelem pravidelně setkávali, v ideálním případě na jeden den v měsíci. Součástí takového setkání by potom měla být, pokud možno, společně prožitá mše svatá či alespoň krátká adorace, společná liturgická modlitba, ale také společná spontánní modlitba, která napomáhá vzájemné otevřenosti. Dalším důležitým bodem bude prohlubování vzájemných vztahů, což může probíhat právě skrze již zmíněné sdílení toho, čím člověk právě žije a jak se mu daří prožívat své povolání a svou spiritualitu ve světě. Aby tato setkání sloužila také k růstu a prohlubování duchovního života, mělo by jejich součástí být také hlubší poznávání premonstrátské historie a spirituality, čili určité studium, či řekněme stálá formace.

122 KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Spojila nás v jedno Kristov láska*. Dokument ze dne 2. 2. 1994. In: *Zasvěcený život ve světle reformy Druhého vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, čl. 8.

Jelikož zde hovoříme o zcela novém společenství, které by se teprve mohlo v nejbližší době zformovat, nejde nám o formální uspořádání skupiny podle vzoru sekulárních institutů, protože pak bychom se museli zabírat také otázkou role představeného a dalších formálních skutečností, jako jsou konstituce atd. V takové fázi se zatím nenacházíme a jde nám spíše o prvotní impulsy a prvotní podobu, která by se časem mohla vyvinout v institucionalizovanou skupinu.

Poněvadž nám půjde také o spojení s premonstrátským řádem, bude důležité nalézt podporu u řeholních bratří – kněží, kteří by mohli býti nápomocni při duchovní formaci skupiny. Pokud tato forma nalezne odezvu v řádu, pak by jistě osoba kněze premonstráta pověřeného duchovní péčí o institut byla také důležitá.

Zbývá nám zmínit ještě jednu skutečnost, a tou je již zmíněná *stabilitas loci*. Je možné, že členové této skupiny budou pocházet z různých oblastí, a tudíž se bude každý člen vztahovat ke konkrétní premonstrátské kanonii. Bylo by jistě škoda tyto vztahy vstupem do nového společenství přerušit, zvláště pokud osoba nadále žije v blízkosti kanonie. Bude jistě otázkou otevřenosti obou stran, bude-li možné nadále prožívat sounáležitost s daným místem na způsob členů třetího řádu.

3.2.2 Podmínky a kritéria vzniku sekulárního institutu

Tato práce si neklade za cíl podat přesný právní postup při zakládání institutu, spíše chce předložit určitý přehled, jak lze v takovém případě postupovat. Výchozími body pro nás budou kánony 579 a 580 Kodexu kanonického práva z roku 1983.

Podle kánonu 579 může sekulární institut založit biskup ve své diecézi poté, co záležitost zkonzultuje s Apoštolským stolcem. Kodex neuvádí bližší podrobnosti, ale historie ukazuje, že jde většinou o formální potvrzení existující skupiny, která k tomuto založení směřuje. Ke schválení jsou nutné konstituce, které by vyjadřovaly premonstrátského ducha žitého ve světě. Proces založení je možné urychlit, pokud by od počátku probíhala komunikace s biskupem.

Podle tohoto ustanovení je potvrzení takového institutu záležitostí konkrétní diecéze, jehož platnost lze postupně rozšiřovat žádostí o souhlas dalších biskupů či biskupské konference daného území. Jak by se konkrétně postupovalo, pokud bychom už od počátku chtěli začlenit osoby z jiných diecézí či dokonce jiných zemí, prozatím zůstává otázkou a vyžaduje pozdější podrobnější zkoumání. Postupem času by také generální

opat mohl přímo požádat Kongregaci pro instituty zasvěceného života o schválení takového institutu, který by pak takto získal celosvětovou platnost.

Kánon 580 se zabývá otázkou přiřazení jedné společnosti zasvěceného života ke druhé. Právo přidružit jednu společnost k jiné přísluší představenému společnosti, ke které se přidružuje. Musí být přitom zachována samostatnost daného institutu. Podle tohoto kánonu je právně možné, aby byl premonstrátský sekulární institut součástí řádu, ale se samostatným vedením. Takové přidružení podléhá schválení generální kapituly řádu a může být podle právníka opata Jose Wouterse, O. praem. učiněno rychle. Jeho odpověď na otázku, zda je možné založit premonstrátský sekulární institut, který by byl součástí řádu, zněla: „Ano, a tato iniciativa si zaslouží veškerou podporu Řádu.“

Závěr

Na počátku této práce stála potřeba odpovědět na otázku a splnit úkol zadaný generálním opatem. Ve svém prapůvodním počátku se však jednalo o touhu žít zasvěcený život v premonstrátské spiritualitě ve světě. Tato práce ukazuje, že oprávněné touhy je potřeba očišťovat a zušlechťovat neustálou reflexí ve spojení s tradicí i současnou teologickou diskuzí.

Jak nám ukazuje historie sekulárních institutů, je to Duch Boží, který touhou mnohých po formě zasvěceného života ve světě vedl církve k potvrzení tohoto nového způsobu zasvěcení, který má její plnou podporu. Při pohledu na dějiny premonstrátů můžeme zase spatřit skutečnost, že od samého počátku až do dnešních dob je řád obkloповán laiky, kteří chtějí praktikovat jeho spiritualitu ve světských podmínkách. Také se nám podařilo ukázat, že spojení premonstrátské spirituality a zasvěceného života ve světě je nejen možné, ale zcela odpovídá charismatu řádu, dokonce se dá říci, že se dá spiritualita řádu ve světských podmínkách velmi dobře žít a může se stát zdrojem vyvážené apoštolské činnosti, jejímiž plody může být především růst místní komunity. A nakonec jsme také zjistili, že lze uskutečnit propojení premonstrátské spirituality s formou sekulárního institutu. Práce tedy dospěla k cíli, který si na počátku stanovila – přináší odpověď na otázku, zda je možné, aby vznikl premonstrátský sekulární institut, který by byl součástí premonstrátského řádu. Na základě všeho, co se nám podařilo zjistit, přinášíme kladnou odpověď: toto spojení je možné.

Cesta k takovému založení je samozřejmě ještě dlouhá a předpokládá vznik společenství, ve kterém se znovu bude promýšlet premonstrátská spiritualita, její přítomnost v základech zasvěceného života v sekulárních institutech a jejich následné propojení. Práce je koncipována i jako podnět pro ty, kteří se pro takový způsob života rozhodují a nakonec jej zvolí, ať už formou soukromých slibů nebo církví uznanou formou zasvěcení.

Co se týká přínosu práce pro diskuzi na toto téma v rámci premonstrátského řádu, věřím, že vzbudí jeho podporu a zájem, a případně bude znamenat následnou pomoc při uskutečňování této vize. Kéž je nám sv. Norbert na této cestě přímluvcem a průvodcem.

Bibliografie

A) Prameny

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL. *Dekret o přizpůsobené obnově řeholního života. Perfectae caritatis*. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3, s. 361-378.

HANDGRÄTINGER, T. *Closing Reflection - Sunday, June 28, 2009*. In: InToNA09. [archiv autorky]

JAN PAVEL II. *Redemptionis donum*. Apoštolská exhortace O Bohu zasvěceném řeholním životě ve světle Kristova vykoupení ze dne 25. 3. 1984. In: *Zasvěcený život ve světle reformy Druhého vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 195-216.

JAN PAVEL II. *Vita consecrata*. Apoštolská exhortace O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě ze dne 25. 3. 1996. Praha: Zvon, 1996. 139 s. ISBN 80-7113-187-3

Katechismus katolické církve. Praha: Zvon, 1995. 793 s. ISBN 80-7113-132-6

Kodex kanonického práva (1983). In: *Zasvěcený život ve světle reformy Druhého vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 137-170.

KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Spojila nás v jedno Kristov láska*. Dokument ze dne 2. 2. 1994. In: *Zasvěcený život ve světle reformy Druhého vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 421-470.

KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Znovu začít od Krista*. Instrukce Obnovené úsilí zasvěceného života v třetím tisíciletí ze dne 19.5.2002. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2003. 62 s. ISBN 80-7266-129-9

KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, KONGREGACE PRO VÝCHODNÍ CÍRKVE, KONGREGACE PRO SPOLEČNOSTI ZASVĚCENÉHO

ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Nové povolání pro novou Evropu*. Papežské dílo pro povolání v církvi ze dne 6. ledna 1998. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2010.

Konstituce Řádu premonstrátských řeholních kanovníků (28. 8. 1995). Praha: Královská kanonie premonstrátů na Strahově, 1999.

PAUL VI. A new and original form of consecration: To the Heads of Secular Institutes, September 20th, 1972. In: CMIS. *SECULAR INSTITUTES - Documents of the Church on Secular Institutes* [online]. 2000 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.cmis-int.org/index.php?pagina=101>

PIUS XII. *Primo feliciter*. Motu proprio. THE HOLY SEE. Vatican [online]. Rome, 12 March 1948 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://www.vatican.va/holy_father/pius_xii/motu_proprio/documents/hf_p-xii_motu-proprio_19480312_primo-feliciter_en.html

Report to the Premonstratensian Order on the First International Meeting of Norbertine Associates (Mondaye Lāics 05) held in the Abbey of Mondaye. June 30 to July 4, 2005. [archiv autorky]

Řehole sv. Augustina. In: *Konstituce Řádu premonstrátských řeholních kanovníků* (28. 8. 1995). Praha: Královská kanonie premonstrátů na Strahově, 1999.

Statutes of the secular Tertiary Order of Prémontré. Steinfeld, 1988. [užíván český překlad originálu, archiv autorky]

B) Literatura

AMBROS, P. *Laik a jeho poslání. Mučednictví - svědectví*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2011. 231 s. ISBN 978-80-7412-089-3

ANTRY, Theodore, J. a Carol NEEL. *Norbert and Early Norbertine Spirituality*. New York, Mahwah: Paulist Press, 2007. 309 s. ISBN 978-0-8091-4468-6

- ARDURA, Bernard OPRAEM., Rede bei der Präsentation seine Buches „Prémontré. Histoire et Spiritualité“. *Communicantes: Schriftenreihe zur Spiritualität des Premonstratenerorden*. 1996, č. 10, s. 72 – 82.
- BALTHASAR, H.-U. von. *Laik a řeholní stav*. In: AMBROS, P. *Laik a jeho poslání. Mučednictví - svědectví*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7412-089-3, s. 133-185.
- CIFERNI, Andrew OPRAEM., Some Reflection on What Distinguishes the Norbertines or Premonstratensian Charism at the Dawn of the 21st Century. *The Communicator*. 2007, XXV, č. 2. Dostupné z:
<http://www.premontre.org/Publica/Documents%20Page/Periodicals/Communicator/2008-Jan/0801%20-%20Communicator,%20Article%20or%20Content.htm#FN-Ciferni>
- DACHOVSKÝ, Karel. *Svatý Norbert*. Praha: Řád, 2008. 58 s. ISBN EAN 978-80-86673-01-1
- DE CLERCK, Donatien. *Hagiologion: Lebensbilder der Heiligen, Seligen und großen Gestalten des Prämonstratenser-Ordens*. Windberg: Poppe-Verl., 1999. ISBN 3-932931-97-1
- GOFFI, Tullo a Stefano DE FIORES. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 1295 s. ISBN 80-7192-338-9
- HANDGRÄTINGER, OPRAEM., *Premonstrátský řád ve světě* [rukopis, archiv autorky]. 2007 [cit. 4.4.2012].
- HANDGRÄTINGER, Thomas OPRAEM. Order News: State of the Order. *The Communicator*. 2006, XXIV, č. 2, s. 5 – 33.
- HANDGRÄTINGER, Thomas. New Vision – New Mission, Order Spirituality after the General Chapter 2006. *The Communicator*. 2007, XXV, č. 1, s. 5-16. Dostupné z:
<http://www.premontre.org/Publica/Documents%20Page/Periodicals/Sources/Communicator/2007,%20June/2007%2006%20-%20St.%20Norbert%20-%20Shepherd,%20Missionary,%20Leader.htm>

CHAROUZ, Zdeněk. *Svatý Norbert*. Brno: Cesta, 1990, 21 s.

JOB. Statistika sekulárních institutů. ČESKÁ SEKCE VATIKÁNSKÉHO ROZHLASU. *Radio Vaticana.cz* [online]. 3. 2. 2007 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=7224>.

KUBÍKOVÁ, Zuzana. *Evangelijní rada poslušnosti v sekulárních institutech podle závazných církevních dokumentů*. Olomouc, 2002. Diplomová práce. Cyrilometodějská teologická fakulta univerzity Palackého.

PIŤHA, Petr. *Svatý Norbert*. Praha: Zvon, 1990, 56 s. ISBN 80-7113-012-5

Premonstrátský řád, plod gregoriánské reformy. ČAČÍK, Bartoloměj, M. a Jakub KODET. *Www.premonstrati.org* [online]. 2010 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.premonstrati.org/?s=historie>

SUCHÁN, Filip M. OPRAEM., Dějiny třetího řádu. *Strahovský klášter* [online]. 2008 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.strahovskyclaster.cz/webmagazine/page.asp?idk=323>

VEHOVSKÝ, N. Samotná spiritualita. KLÁŠTER MILEVSKO. *Milevský klášter a rodina okolních farností* [online]. 2011 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://milevskoklaster.cz/samotna-spiritualita>

Seznam použitých zkratek

CIC	Kodex kanonického práva
SI	sekulární instituty
ANTRY	ANTRY, Theodore, J. a Carol NEEL. <i>Norbert and Early Norbertine Spirituality</i> . New York, Mahwah: Paulist Press, 2007. 309 s. ISBN 978-0-8091-4468-6
BALTHASAR	BALTHASAR, H.-U. von. <i>Laik a řeholní stav</i> . In: AMBROS, P. <i>Laik a jeho poslání. Mučednictví - svědectví</i> . Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7412-089-3, s. 133-185.
CIFERNI	CIFERNI, Andrew OPRAEM., Some Reflection on What Distinguishes the Norbertines or Premonstratensian Charism at the Dawn of the 21st Century. <i>The Communicator</i> . 2007, XXV, č. 2. Dostupné z: http://www.premontre.org/Publica/Documents/%20Page/Periodicals/Communicator/2008-Jan/0801%20-%20Communicator,%20Article%20or%20Content.htm#FN-Ciferni
DACHOVSKÝ	DACHOVSKÝ, Karel. <i>Svatý Norbert</i> . Praha: Řád, 2008. 58 s. ISBN EAN 978-80-86673-01-1
GOFFI	GOFFI, Tullo a Stefano DE FIORES. <i>Slovník spirituality</i> . Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 1295 s. ISBN 80-7192-338-9
HANDGRÄTINGER	HANDGRÄTINGER, Thomas. New Vision – New Mission, Order Spirituality after the General Chapter 2006. <i>The Communicator</i> . 2007, XXV, č. 1, s. 5-16. Dostupné z: http://www.premontre.org/Publica/Documents/%20Page/Periodicals/Sources/Communicator/2007,%20June/2007%2006%20-%20St%20Norbert%20-%20Shepherd,%20Missionary,%20Leader.htm
CHAROUZ	CHAROUZ, Zdeněk. <i>Svatý Norbert</i> . Brno: Cesta, 1990, 21 s.
KUBÍKOVÁ	KUBÍKOVÁ, Zuzana. <i>Evangelijní rada poslušnosti v sekulárních institutech podle závazných církevních dokumentů</i> . Olomouc, 2002. Diplomová práce. Cyrilometodějská teologická fakulta univerzity Palackého.

- Primo feliciter* PIUS XII. *Primo feliciter*. Motu proprio. THE HOLY SEE. Vatican [online]. Rome, 12 March 1948 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://www.vatican.va/holy_father/pius_xii/motu_proprio/documents/hf_p-xii_motu-proprio_19480312_primo-feliciter_en.html
- Redemptionis donum* JAN PAVEL II. *Redemptionis donum*. Apoštolská exhortace O Bohu zasvěceném řeholním životě ve světle Kristova vykoupení ze dne 25. 3. 1984. In: *Zasvěcený život ve světle reformy Druhého vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 195-216.
- Statuta* *Statutes of the secular Tertiari Order of Prémontré*. Steinfeld, 1988. [užíván český překlad originálu, archiv autorky]
- Znovu začít od Krista*. KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Znovu začít od Krista*. Instrukce Obnovené úsilí zasvěceného života v třetím tisíciletí ze dne 19.5.2002. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2003. 62 s. ISBN 80-7266-129-9